

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Kreativní účetnictví

Creative accounting

Sára Marečková

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Kreativní účetnictví“

vypracoval/a samostatně pod odborným dohledem vedoucí/vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 21. dubna 2022

v. r. *Sára Marečková*

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Lucii Vallišové, Ph.D. za odborné vedení, přínosné rady a ochotu při zpracovávání této práce.

Obsah

Úvod	6
1 Účetnictví	7
1.1 Charakteristika účetnictví.....	7
1.2 Vymezení uživatelů účetních informací.....	8
1.3 Funkce účetnictví	9
1.4 Účetní výkazy.....	10
1.5 Základní zásady vedení účetnictví	11
1.6 Audit účetních výkazů.....	13
2 Kreativní účetnictví	15
2.1 Charakteristika kreativního účetnictví	15
2.1.1 Výhody použití kreativního účetnictví	16
2.1.2 Nevýhody použití kreativního účetnictví.....	16
2.2 Důvody využití kreativního účetnictví.....	17
2.3 Techniky kreativního účetnictví.....	18
2.3.1 Window dressing	18
2.3.2 Mimobilanční financování.....	19
2.3.3 Earnings management.....	20
2.3.4 Income smoothing.....	20
2.3.5 Big bath.....	20
2.3.6 Aggressive accounting	21
2.3.7 Impression management	21
2.4 Stupně manipulace s účetními výkazy	22
3 Podvody v účetnictví.....	24
3.1 Definice účetního podvodu	24

3.2	Vnitřní podvodná jednání.....	25
3.2.1	Neoprávněné nakládání s aktivy	25
3.2.2	Manipulace a zkreslování výkazů.....	27
3.2.3	Korupce.....	28
3.3	Vnější podvodná jednání.....	29
3.4	Trojúhelník podvodu.....	30
4	Cíle a metodický postup práce.....	31
5	Analýza účetních podvodů v praxi.....	32
5.1	Společnost Wirecard	32
5.2	Společnost Parmalat	36
5.3	Společnost WorldCom	41
6	Shrnutí případů, návrhy opatření.....	45
7	Prevence a boj proti kreativnímu účetnictví a účetním podvodům	47
	Závěr	49
	Seznam použitých zdrojů	50
	Seznam obrázků.....	52
	Seznam použitých zkratk	53
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Hlavním cílem finančního účetnictví je poskytovat uživatelům správné a spolehlivé informace o finanční situaci podniku. Základní zásadou vedení účetnictví je, aby věrně a poctivě zobrazovalo skutečnost. Účetní výkazy jsou často jediným dostupným zdrojem informací o finanční situaci podniku pro uživatele, kterými mohou být investoři, zaměstnanci, věřitelé, dodavatelé a další subjekty, kteří na základě poskytnutých informací činí ekonomická rozhodnutí.

Kreativní účetnictví, jakožto téma této práce, zásadu věrného a poctivého zobrazení skutečnosti porušuje. Tento pojem se stává stále více aktuálním zejména ve spojení s účetními skandály jak v Evropě, tak i v USA. Vymezení kreativního účetnictví je poměrně složité, neboť se názory různých autorů na tuto problematiku liší. Tato práce si tedy klade za cíl charakterizovat kreativní účetnictví a účetní podvody.

Teoretická část se skládá ze tří kapitol. První bude zaměřena na definici účetnictví, jeho uživatelů a funkcí. Dále budou představeny základní účetní výkazy a vymezeny zásady vedení účetnictví podle zákona o účetnictví. Závěr kapitoly bude věnován auditu. Druhá kapitola bude již zaměřena na kreativní účetnictví. V první řadě budou uvedeny odlišné definice od více autorů. Následovat budou motivy, jež nejčastěji vedou k používání kreativního účetnictví. Hlavní část bude zaměřena na nejvíce používané techniky. Na závěr budou vysvětleny stupně manipulace s účetními výkazy podle závažnosti a postihů. Poslední kapitola se bude zabývat podvody v účetnictví. Nejprve bude charakterizován samotný podvod a poté bude následovat rozdělení podvodných jednání na vnitřní a vnější a budou vysvětleny konkrétní druhy těchto jednání. V poslední části bude definován trojúhelník podvodu a jeho faktory, které provázejí uskutečnění podvodné činnosti.

Praktická část bude postavena na podrobné analýze třech vybraných společností, které jsou nechvalně známé skrze manipulace s účetními výkazy a podvody. Budou rozebrány jak postupy, kterými upravovaly účetní výkazy, tak i způsoby odhalení a následky. Po detailní analýze všech společností bude následovat shrnutí, kde budou také stanovena vlastní doporučení, díky nimž by se případně dalo kreativnímu účetnictví do jisté míry předejít, nebo alespoň usnadnit jeho odhalení. Pro doplnění bude v závěru uvedena kapitola týkající se boje proti kreativnímu účetnictví a podvodům, kde budou představeny konkrétní způsoby, jimiž lze bojovat. A také bude zmíněn zákon Sarbanes-Oxley, který byl zaveden v reakci na účetní skandály amerických společností.

1 Účetnictví

V první kapitole bude teoreticky vymezena problematika účetnictví. Nejprve bude představena definice účetnictví a budou popsáni uživatelé účetních informací včetně jejich informačních potřeb. Dále budou vysvětleny základní funkce účetnictví a účetní výkazy. Závěr kapitoly bude věnován zásadám vedení účetnictví a auditu účetních výkazů.

1.1 Charakteristika účetnictví

Jednoznačné vymezení pojmu účetnictví není jednoduché, protože existuje více typů účetnictví, a tedy i mnoho různých definic.

Podle Pasekové (2005, s. 12) je účetnictví soustava informací, pomocí nichž se zjišťuje, měří a hodnotí hospodářská činnost účetní jednotky, a to v peněžních jednotkách. Zachycuje se stav a pohyb majetku, vlastního kapitálu, závazků a výsledku hospodaření.

„Účetnictví je specifickým, originálním procesem zobrazování určitých dějů a jejich důsledků pro podnik a další vývoj.“ (Janhuba, 2010, s. 6)

Kolářová (2004, s. 6) charakterizuje účetnictví jako „uspořádaně vedené záznamy o hospodářských jevech, k nimž došlo ve sledovaném podnikatelském subjektu, a které jsou zároveň informací o jeho hospodaření.“

Kovanicová (2012, s. 1) uvádí, že základním cílem finančního účetnictví je poskytovat všem uživatelům spolehlivé informace o tom, jak je daný podnik ekonomicky zdatný.

Účetnictví tedy lze chápat jako ekonomický systém, jehož úlohou je zaznamenávat a poskytovat informace o finanční situaci podniku.

Základním právním předpisem pro vedení účetnictví v České republice je zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Zákon upravuje rozsah a způsob vedení účetnictví, požadavky na jeho průkaznost a dále způsob a rozsah zveřejňování informací. Dle zákona jsou účetní jednotky povinny vést účetnictví správné, úplné, průkazné, srozumitelné. A to způsobem, který zaručuje trvalost účetních záznamů. (Kubíčková, 2016, s. 93)

Na zákon o účetnictví navazují vyhlášky, které jsou vydávány Ministerstvem financí České republiky. Jednotlivé vyhlášky upravují účetnictví konkrétních typů účetních

jednotek. Na vyhlášky dále navazují České účetní standardy, které dále rozvádějí účetní metody a postupy účtování. (Kubičková, 2016, s. 95)

1.2 Vymezení uživatelů účetních informací

Uživatele účetnictví lze rozdělit podle toho, jaké informace požadují, do několika skupin. Jedná se jak o externí, tak i interní uživatele. Jejich rozdělení a důvody zájmu o podnik jsou podrobněji uvedeny níže. Uživatelům všech kategorií se informace o podniku poskytují formou účetních výkazů.

Kovanicová (2012, s. 2) rozdělnila uživatele účetních údajů do následujících skupin:

- investoři,
- obchodní dodavatelé,
- odběratelé,
- zaměstnanci,
- vlastníci,
- věřitelé,
- vláda,
- veřejnost.

Investoři potřebují informace, aby se mohli rozhodnout, zda do podniku investovat, tzn. vložit svoje finanční prostředky. Informace jim umožňují odhadnout, jaké riziko je s jejich investicí spojeno a jakou výnosnost mohou očekávat.

Obchodní dodavatelé především sledují způsob financování podniku, jeho likviditu. Chtějí vědět, zda jim bude podnik schopen zaplatit za jimi dodané zboží, výrobky nebo služby v dohodnutém termínu.

Odběratelé se zajímají o dlouhodobou prosperitu podniku, zejména ti, kteří mají s podnikem dlouhodobé obchodní vztahy a jsou na něm svou činností do jisté míry závislí. Chtějí si být jisti, že je podnik stále schopen dodávat jim své výrobky či služby, které potřebují pro svou činnost.

Zaměstnanci zajímá zejména hospodářská a finanční stabilita podniku. Jedná se například o schopnost vyplácení mezd.

Pro **vlastníky** je hlavní informací finanční situace podniku. Sledují svůj ekonomický prospěch a výnosnost prostředků, které do podnikání vložili.

Věřitelé potřebují podobné informace jako dodavatelé. Zajímá je, zda je podnik schopen hradit své závazky, například platit úroky ve stanoveném termínu nebo splatit jistinu.

Vláda potřebuje informace, ze kterých vychází při řízení finanční a daňové politiky. Dále vláda čerpá informace například pro sestavení národních účtů, nebo pro výpočet ukazatelů státní statistiky.

Pro **veřejnost** podnik představuje pracovní příležitosti, udržení zaměstnanosti či rozvoj místní ekonomiky. Z těchto důvodů chce mít k dispozici informace o prosperitě podniku a o jeho záměrech a vývojových trendech. (Kovanicová, 2012, s. 2)

Paseková (2005, s. 14) uvádí tyto nejdůležitější charakteristiky účetních informací:

- relevantnost – informace pomáhají uživatelům předvídat budoucnost,
- objektivita – účetní informace musí být průkazné a nezaujaté,
- včasnost – účetní informace by měly být aktuální,
- srozumitelnost – informace by měly být jasné, logické, a ne moc komplikované,
- srovnatelnost – účetní operace musí být shodně měřeny, oceňovány a vykazovány.

1.3 Funkce účetnictví

Účetnictví plní řadu funkcí. Jak již bylo zmíněno, základní funkcí účetnictví je poskytovat spolehlivé informace o tom, jak je daný podnik ekonomicky úspěšný. Níže bude uvedeno různé rozdělení funkcí některých autorů.

Funkce lze rozdělit na:

- informační funkci – poskytuje informace o podniku uživatelům interním i externím,
- registrační (evidenční) funkci – vede soustavné zápisy o stavu a pohybu majetku a dluhů,
- důkazní funkci – informace jsou důkazním prostředkem při vedení sporů mezi věřitelem a dlužníkem,
- daňovou funkci – účetnictví dává podklady pro vyměření daňových povinností,
- řídicí funkci – poskytuje podklady pro rozbor hospodaření a pro zjišťování vlivů působících na výsledek hospodaření,
- rozhodovací funkci – poskytuje informace pro podnikové i vnitropodnikové rozhodovací procesy,

- kontrolní funkci – účetní záznamy umožňují kontrolu stavu majetku a ochranu majetku, přezkoušení správnosti údajů jednotlivých účetních operací. (Kovanicová, 2012, s. 3; Paseková, 2005, s 13)

Na rozdíl od předchozího, Janhuba (2010, s. 9) definuje funkce účetnictví jako:

- oporu paměti podnikatele – účetnictví slouží jako prostředek fixování událostí v životě podniku, jako soustava záznamů o pohybu kapitálu podnikatele investovaného v podnikovém majetku, jako přehled o pohledávkách a závazcích,
- důkazní prostředek ve sporech,
- písemný přehled pro vlastníka,
- podklady pro vyměření daní,
- informace o podnikatelské zdatnosti vedení podniku.

1.4 Účetní výkazy

Účetní jednotky zpracovávají účetnictví formou účetních výkazů, které zobrazují jejich finanční situaci. Tyto výkazy, které tvoří účetní závěrku, se sestavují vždy ke konci účetního období. Účetní závěrka je často jediným zdrojem veřejně přístupných informací o účetní jednotce, tudíž by informace v ní měly být srozumitelné a spolehlivé. (Králová & Hejret, 2020, s. 27)

Jsou jimi:

- Rozvaha (bilance)
- Výkaz zisku a ztráty (výsledovka)
- Výkaz o peněžních tocích (výkaz cash-flow)
- Výkaz o změnách vlastního kapitálu
- Příloha k účetní závěrce

Rozvaha je základním účetním výkazem a jsou z ní odvozovány ostatní výkazy, které dále podrobněji rozvádějí určité rozvahové položky. Tento výkaz obsahuje veškeré informace o finanční situaci podniku. Poskytuje přehled o stavu majetku a objemu kapitálu, a to v peněžním vyjádření. Souhrn veškerých údajů o majetku a kapitálu vyjadřuje celkovou hodnotu majetku, se kterým účetní jednotka hospodáří. (Kubíčková, 2016, s. 36)

Výkaz zisku a ztráty informuje o finanční výkonnosti podniku. Obsahuje informace o nákladech a výnosech, tedy jak velký objem prostředků byl vynaložen na činnost a jak velký objem byl získán v daném účetním období. Porovnáním nákladů a výnosů se zjišťuje výsledek hospodaření, který je buď kladný, nebo záporný. Výsledek hospodaření je kladný v případě, kdy jsou výnosy vyšší než náklady. V případě, že výnosy jsou nižší než náklady, nabývá výsledek hospodaření podoby ztráty. (Kubíčková, 2016, s. 36)

Výkaz o peněžních tocích obsahuje informace o pohybu peněžních prostředků. Sledují se zde příjmy a výdaje. Úkolem cash-flow je poskytnout informace uživatelům účetních informací o tom, odkud účetní jednotka obdržela peněžní prostředky během účetního období (například úhrada za prodané výrobky) a na jaké účely byly peněžní prostředky vynaloženy (nákup zařízení, splátky úvěrů). (Kubíčková, 2016, s. 37)

Výkaz o změnách vlastního kapitálu obsahuje podrobné údaje o změnách ve složkách vlastního kapitálu. Jedná se například o navýšení vlastního kapitálu dalšími vklady kapitálu, které uskutečnil vlastník, nebo také vyplacení podílu společníkovi. (Kubíčková, 2016, s. 37)

Příloha k účetní závěrce dále rozvádí a vysvětluje informace a také doplňuje významné skutečnosti, které se neobjeví ve výkazech, za účelem správné interpretace účetní závěrky. (Králová & Hejret, 2020, s. 24)

Účetní závěrka je tedy souhrnem účetních výkazů a informace v ní jsou zveřejňovány. Podniky často sestavují i **výroční zprávu**, která zahrnuje účetní závěrku, zprávu auditora a poskytuje informace o aktivitách za uplynulé období, o předpokládaném vývoji a další rozšiřující informace, které slouží k prezentaci účetní jednotky. (Dvořáková, 2010, s. 15)

1.5 Základní zásady vedení účetnictví

Zákon o účetnictví vymezuje pět základních zásad:

- Zásada věrného a poctivého zobrazení skutečnosti
- Zásada neomezeného trvání účetní jednotky
- Zásada konzistentnosti, srovnatelnosti mezi obdobími
- Stálost účetních metod
- Zákaz kompenzace

Zásadu věrného a poctivého zobrazení skutečnosti vymezuje zákon o účetnictví (v § 7, odst. 1 a 2) následovně:

„(1) Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka byla sestavena na jeho základě srozumitelně a podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky tak, aby na jejím základě mohla osoba, která tyto informace využívá (dále jen „uživatel“), činit ekonomická rozhodnutí.“ (Králová & Hejret, 2020, s. 72)

„(2) Zobrazení je **věrné**, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě tohoto zákona. Zobrazení je **poctivé**, když jsou při něm použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti. Tam, kde účetní jednotka může volit mezi více možnostmi dané účetní metody a zvolená možnost by zastírala skutečný stav, je účetní jednotka povinna zvolit jinou možnost, která skutečnému stavu odpovídá. Pokud dojde ve výjimečných případech k tomu, že použití účetních metod stanovených prováděcími právními předpisy bude neslučitelné s povinností podle odstavce 1, postupuje účetní jednotka odchylně tak, aby byl podán věrný a poctivý obraz.“ (Králová & Hejret, 2020, s. 73)

Drábková (2017, s. 19) k tomu uvádí, že na účetní závěrku je potřeba pohlížet jako na „model“, který by měl být „obrazem reality“ konkrétního podniku. Jedná se o stěžejní zásadu vedení účetnictví a jsou z ní odvozovány všechny ostatní metody. Cílem účetnictví je podávat všem uživatelům věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace podniku.

Zásada neomezeného trvání účetní jednotky vychází z předpokladu, že účetní jednotka bude nepřetržitě pokračovat ve své činnosti a neexistuje žádná skutečnost, která by ji v tom zabraňovala nebo omezovala i v dohledné budoucnosti. (Králová & Hejret, 2020, s. 16)

Zásada konzistentnosti, srovnatelnosti mezi obdobími říká, že účetní jednotka nesmí změnit uspořádání, označování, obsahové vymezení a metody oceňování položek účetních výkazů použité v jednom účetním období pro následující účetní období. Ke změnám může účetní jednotka případně přistoupit jen z důvodu změny podnikání, legislativních změn či zkvalitnění vypovídací schopnosti účetní závěrky. (Králová & Hejret, 2020, s. 17)

Stálost účetních metod znamená, že účetní jednotka je povinna v daném účetním období použít účetní metody ve znění, které platilo na jeho počátku. Informace o použitých metodách musí být vždy popsány v příloze v účetní závěrce. (Králová & Hejret, 2020, s. 17)

Zákaz kompenzace se týká povinnosti účetních jednotek účtovat o aktivech, pasivech, finančních prostředcích rozpočtů, nákladech a výnosech v účetních knihách a zobrazovat je v účetní závěrce bez vzájemného zúčtování. (Králová & Hejret, 2020, s. 17)

1.6 Audit účetních výkazů

Audit je v České republice upravován zákonem č. 93/2009 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů a standardy, které jsou vydávány Komorou auditorů ČR.

Audit je definován jako „systematický proces přezkoušení účetních výkazů, vlastního účetního systému a účetních zápisů oprávněným auditorem v dostatečné míře, která mu umožní vyslovit názor, zda předložené výkazy podávají věrný a poctivý obraz o hospodaření účetní jednotky a v našich kontinentálních podmínkách též, zda jsou v souladu s legislativními předpisy.“ (Králová & Hejret, 2020, s. 28)

Smyslem auditu je tedy zvýšení věrohodnosti zveřejňovaných informací. Ověřené účetní výkazy, jako spolehlivý zdroj informací, mají sloužit uživatelům účetních informací pro rozhodování, ať už se jedná o potenciální nebo současné investory, banky či další uživatele. (Kovanicová, 2003, s. 387)

Volkánová (2014, s. 13) uvádí, co naopak smyslem auditu není:

- potvrzovat správnost veškerých účetních zápisů – v kompetenci auditorů není testovat všechny operace daného období, auditor si vybírá pouze určitý vzorek pro testování,
- potvrzovat dodržování veškerých právních předpisů účetní jednotkou při vedení účetnictví – auditor zjišťuje dodržování účetních předpisů, daňových zákonů a dalších standardů, ale nelze ověřit i dodržování například ekonomických norem a ostatních předpisů, které se podniku týkají,
- zjišťovat podvody – auditor sice může při ověřování účetních výkazů narazit na podvodné jednání vedení nebo zaměstnanců podniku, ale není to smyslem takového auditu.

Auditor na základě provedeného přezkoušení účetních výkazů vyhotoví auditorskou zprávu, ve které vyjádří názor prostřednictvím výroku. V ideálním případě auditor použije **výrok bez výhrad**, ve kterém konstatuje, že účetní závěrka podává dle jeho názoru ve všech významných (materiálních) ohledech věrný a poctivý obraz. Dalším typem výroku auditora je **výrok s výhradou**, kde auditor konstatuje, že účetní závěrka poskytuje ve všech významných (materiálních) ohledech věrný a poctivý obraz s výjimkou skutečností, které auditor popíše. Třetím typem je **záporný výrok**, ve kterém konstatuje, že podle jeho názoru účetní závěrka nepodává věrný a poctivý obraz. Posledním typem je **odmítnutí výroku**, které auditoři odůvodňují konstatováním, že byli ve své činnosti omezeni do takové míry, že nebyli schopni vydat výrok. (Komora auditorů ČR, 2021)

2 Kreativní účetnictví

V této kapitole bude vysvětlena problematika kreativního účetnictví. Nejprve bude charakterizováno kreativní účetnictví z pohledu více autorů. Dále budou popsány výhody a nevýhody používání kreativního účetnictví a motivy vedoucí k využití kreativního účetnictví. Další kapitola bude věnována technikám, které se v kreativním účetnictví používají, a na závěr budou charakterizovány tři stupně manipulace s účetními výkazy podle závažnosti a postihů.

2.1 Charakteristika kreativního účetnictví

Pojem „kreativní“ nebo také „tvořivý“ se ve většině případů používá hlavně v pozitivním slova smyslu. Avšak ve spojení s účetnictvím se často jedná o nekalou činnost.

Kovanicová (2003, s. 470) uvádí, že „účetnictví je ve své podstatě vysoce tvůrčí, a tedy kreativní disciplína. Při falšování účetních výkazů však kreativita překračuje etické normy chování, neboť jejím cílem je zastřít pravý stav věci.“

Tento pojem začal být aktuální v průběhu 80. let minulého století, stále ale neexistuje dostatek materiálů pro jeho přesné vymezení. Tato kapitola bude tedy zaměřena na odlišná vymezení kreativního účetnictví od různých autorů.

Krupová (2001, s. 3) definuje kreativní účetnictví jako „proces manipulace s účetními údaji s cílem transformovat účetní výkazy z podoby, jakou by měly mít, do podoby, jakou by si přáli jejich tvůrci“, nebo jako „procesy, při kterých jsou uskutečňovány přímo ekonomické transakce tak, aby bylo dosaženo příznivých výsledků v účetnictví.“

Toto vymezení zahrnuje jak techniky účelové manipulace s údaji, které jsou více méně zřetelné (tzv. window dressing), tak techniky, jejichž provedení vyžaduje vysokou odbornou kvalifikaci a které jsou velmi špatně odhalovány i velmi zkušenými auditory (tzv. mimobilanční financování). (Volkánová, 2014, s. 68)

Kreativní účetnictví je „proces, kdy účetní používají svou odbornou znalost účetních pravidel k manipulaci dat uváděných v účetnictví s cílem upravit odlišně obraz jeho výkonnosti.“ (Drábková, 2017, s. 27)

Mulford a Comiskey (2002, s. 15) popisují kreativní účetnictví jako praktiky používané k „finanční hře s čísly.“

Zajímavý pohled na kreativní účetnictví má Griffiths (1987, s. 1): „Každý podnik v zemi švindluje svůj zisk. Každá sada publikovaných účtů je založena na knihách, které byly pečlivě uvařeny nebo kompletně opečeny. Čísla, kterými je otravována dvakrát za rok investující veřejnost, byla všechna změněna kvůli obraně před vinou. Je to největší podfuk od Trojského koně.“

Jones (2011, s. 6) popsal kreativní účetnictví jako „využívání flexibility v účetnictví v mezích regulačního rámce takovým způsobem, aby hodnocení a prezentace účtů upřednostňovala zájmy zpracovatelů, nikoli uživatelů.“

Jak je z definic zřejmé, ne každý autor vnímá kreativní účetnictví jako podvodné. Podle Jonese tedy podniky neporušují zákon, ale pouze využívají flexibilitu v účetnictví ve svůj prospěch. Podle Kovanicové je kreativita v účetnictví v rozporu s etikou. Neexistuje ale přesná definice, která by vymezila hranici mezi kreativním účetnictvím a účetním podvodem. Nicméně nelze opomenout, že kreativní účetnictví porušuje zásadu věrného a poctivého zobrazení skutečnosti.

2.1.1 Výhody použití kreativního účetnictví

„Ve skutečnosti se za výhody kreativního účetnictví považuje fakt, že můžu:

- zvýšit vykazovaný zisk nebo snížit vykazovanou ztrátu,
- manipulovat s ukazateli používanými ve finanční analýze,
- zatajit finanční riziko,
- obcházet rizika spojená s půjčkami,
- pomocí podniku vyhnout se kontrolám akcionářů,
- upevnit postavení vedení společnosti,
- posílit přístup podniku k finančním prostředkům, které by jinými cestami nezískal.“ (Volkánová, 2014, s. 74)

Tyto výhody kreativního účetnictví však plynou pouze pro jejich zpracovatele, nikoli pro ostatní uživatele účetních informací.

2.1.2 Nevýhody použití kreativního účetnictví

Na druhé straně se za nevýhody při použití kreativního účetnictví považuje skutečnost, že by mohla vzniknout nedůvěra zaměstnanců, investorů, akcionářů, dodavatelů i široké veřejnosti. (Krupová, 2001, s. 4)

2.2 Důvody využití kreativního účetnictví

Tato kapitola je zaměřena na motivace, které vedou nejčastěji manažery nebo případně současné i potenciální investory podniku k využívání kreativního účetnictví. (Kovanicová, 2003, s. 470)

Jones (2011, s. 33) rozdělil motivy, které vedou management k používání kreativního účetnictví, do čtyř skupin:

- osobní stimuly – zvýšení platu a odměny, jistota zaměstnání, touha po uznání,
- očekávání trhu – prognózy analytiků na finančních trzích,
- zvláštní okolnosti – půjčování peněz, spojování podniků, čekání na lepší časy,
- zakrytí podvodu – zpronevěra majetku.

Drábková (2017, s. 39) uvádí, že hlavním předpokladem je **snaha manažerů** dosáhnout maximálního zisku. Existují teorie, podle kterých manažerům nemusí jít přímo o maximalizaci zisku, ale o maximalizaci užitečnosti manažerů, která je dána vykazovaným ziskem, vedlejšími výhodami a příjmy manažerů, počtem a úrovní jejich podřízených, rozsahem prostředků, s nimiž mohou samostatně nakládat apod.

V případech, kdy firma hospodaří se ztrátou a manažer je zainteresován přímo na výši vykázaného zisku, se může snažit ztrátu ještě prohloubit. Uvažuje tak, že v dalších letech bude vývoj v podniku příznivější a on bude dosahovat většího bonusu ze zlepšení hospodářského výsledku. (Drábková, 2017, s. 39)

Další motivací může být **snížení nejistoty a rizika**, které sebou podnikání přináší. Krupová (2001, s. 4) klasifikuje rizika následovně:

- riziko provozní – jedná se například o havárie strojů nebo stávky,
- riziko tržní – problémy s prodejem, změny cen a devizových kurzů,
- riziko inovační – zavádění nových výrobků a technologií,
- riziko finanční – platební neschopnost, nepříznivé změny úrokové míry nebo zvýšení daňových sazeb.

Velké nedostatky má také **oceňování v historických cenách**. Používání postupů souvisejících s mimobilančním vykazováním, jako s jednou z technik kreativního účetnictví, je vysvětleno tím, že oceňování v historických cenách vede k podhodnocení

aktiv. To má za následek, že osoba, která sestavila výkaz, má oprávnění nezveřejňovat některé dluhy. (Volkánová, 2014, s. 73)

Kovanicová (2003, s. 471) zmiňuje jako další důvod **špatný management**, v tomto případě je kreativní účetnictví používáno jako prostředek, jak oddálit hrozící úpadek podniku.

Pokud jde o **investory**, ti mohou nepřímo silně působit skrze finanční trh na snahu manažerů, aby reprezentovali svůj podnik v co nejlepším světle. (Volkánová, 2014, s. 73)

2.3 Techniky kreativního účetnictví

V předchozí kapitole byly již zmíněny pojmy „window dressing“ a „mimobilanční financování“. Jedná se o dvě hlavní techniky manipulace s účetními údaji. Tato kapitola bude tedy zaměřena na charakteristiku těchto pojmů a dalších technik kreativního účetnictví, jako earnings management (řízení zisků), income smoothing (vyhlazování účetnictví), technika big bath (prohlubování ztráty), aggressive accounting (agresivní účetnictví), nebo impression management (řízení dojmu).

2.3.1 Window dressing

Window dressing je jedna z forem kreativního účetnictví, která představuje manipulace s účetními výkazy. Slovník Finančního výkaznictví Coopers Lybrand vymezuje techniku window dressing jako „takové vedení transakcí, jehož cílem je vytvoření příznivějšího obrazu o finanční pozici ve výkazech účetnictví, než jaká je ve skutečnosti. (Volkánová, 2014, s. 70)

Mezi hlavní techniky window dressing patří zejména záměrně nesprávné zařazení krátkodobých aktiv a závazků mezi dlouhodobé položky a naopak. Dále sem patří vykazování majetku, který nevyhovuje definici aktiv, tzn. že nepřinese podniku žádný ekonomický prospěch, a naopak nevykázání aktiv vyhovujících jejich definici. (Kovanicová, 2003, s. 472)

Jako další je uváděno zaměňování modernizace majetku za opravu a naopak, prodej a zpětný nákup aktiv (někdy bez jejich fyzického pohybu), úmyslně zkreslené oceňování majetku v rozvaze již v době jeho pořízení a případně i následně při jeho vykazování, nebo některé praktiky v přeceňování majetku. (Kovanicová, 2003, s. 472)

Window dressing zahrnuje také zkreslené vykazování výnosů (například byly vykázány tržby, aniž došlo ke skutečné realizaci), a naopak nevykázání některých prokazatelně dosažených výnosů. Dále cílené nedodržování zásady opatrnosti v účetnictví (například pokud podnik nesnižuje hodnotu aktiv ani nevytváří rezervy, přestože mu to standardy ukládají), nebo naopak nadměrná aplikace této zásady (příliš vysoká tvorba rezerv). Dalšími technikami jsou odhady doby životnosti majetku, které jsou provedeny úmyslně chybně (doba používání dlouhodobých aktiv), nebo též záměrně prováděné změny v přijatých účetních pravidlech (např. bezdůvodné změny oceňovacích technik). (Kovanicová, 2003, s. 473)

Volkánová (2014, s. 71) uvádí další techniky window dressing:

- záměrně prováděné chyby v účetnictví a v účetních výkazech,
- fiktivní dodávky zboží,
- falešné faktury v řádech milionů peněžních jednotek,
- uskutečňované půjčky přes konec účetního období,
- nedodržování požadavků časového rozlišení,
- porušování metodických prvků účetnictví (účetní předpis na dokladu nevstoupí shodně do účetních knih),
- cíleně nesprávná alokace nákladů aj.

2.3.2 Mimobilanční financování

Mimobilanční nebo také mimorozvahové financování je další z technik manipulace s účetními informacemi. Jedná se o takové praktiky a metody, kdy závazky a aktiva, které by za standardních okolností byly vykázány v rozvaze, jsou vykazovány v rozvahách jiných subjektů. Pomocí této techniky se podniky snaží dosáhnout nízké míry zadluženosti a podílu dluhů k vlastnímu kapitálu. (Drábková, 2017, s. 32)

Z toho vyplývá, že podnik obdržel určité peněžní prostředky od cizích zdrojů a tím mu vznikl dluh. Podnik si ale chce udržet kladný obraz o jeho finančním postavení, tudíž v rozvaze tento dluh nevykáže jako závazek. (Volkánová, 2014, s. 71)

Mezi hlavní techniky mimobilančního financování patří:

- zaměňování kapitálového (finančního) leasingu za operativní,
- půjčky (s pevným úrokem) vymezené jako vlastní kapitál,
- zaručené půjčky považované za tržby (smlouvy o prodeji a zpětném nákupu),

- účetní zachycení prodeje pohledávek nebo faktoringu v závislosti na riziku vyplývajícím z nesplacení pohledávek (nevykazování závazků vyplývajících z nesplacení pohledávky). (Volkánová, 2014, s. 71)

Kovanicová (2003, s. 472) dále popisuje, čeho konkrétně lze využíváním window dressing nebo mimobilančního financování dosáhnout:

- zatajit finanční riziko (především rizika platební neschopnosti),
- vykázat takovou výši ukazatelů, která je při finanční analýze hodnocena kladně,
- udržet obchodní vztahy s dosavadními partnery,
- získat další úvěry a půjčky,
- vyhnout se důkladnější kontrole dozorčích orgánů aj.

2.3.3 Earnings management

Earnings management neboli řízení zisku spočívá v použití takových metod, které vedou k dosažení předem stanoveného zisku. Jedná se o běžnou metodu využívanou analytiky, kteří předpovídají zisky pro firmy obchodující na burze. Nebo firmy, které nedosahují svých cílů, se někdy budou snažit řídit své zisky. (Jones, 2011, s. 10)

Volkánová (2014, s. 69) definuje tento pojem podobně, a to jako neustálou manipulaci se zisky, která má směřovat k předem stanovenému cíli. Cíl může stanovit management, nebo se může snažit naplnit předpovědi analytiků, či se může jednat o částku, která se má shodovat s jistým plynulým, lépe udržitelným tokem zisků.

2.3.4 Income smoothing

Income smoothing je jedna z forem earnings managementu, která spočívá ve vyhlazování zisku. Snahou této techniky je co nejvíce minimalizovat rozdíly mezi vrcholy a propady v běžné časové řadě zisků neboli odstranit výkyvy zisku mezi jednotlivými účetními obdobími. Jedná se o úsilí snižovat a zadržovat zisky v podniku během dobrých let a používat je ve slabších letech. (Drábková, 2017, s. 31)

2.3.5 Big bath

Technika big bath („velká lázeň“) je opakem techniky income smoothing. Tato technika byla již zmíněna v kapitole, která se zabývala motivy vedoucími k využívání kreativního účetnictví, a to konkrétně ze strany manažerů. Pokud je podnik ve ztrátě, mohou se

manažeři snažit ztrátu ještě více prohloubit s cílem zvýšení zisků v následujících účetních obdobích a získání bonusů za zlepšení hospodaření podniku. (Drábková, 2017, s. 31)

2.3.6 Aggressive accounting

Jones (2011, s. 10) považuje agresivní účetnictví za synonymum kreativního účetnictví a podle něho zahrnuje použití účetních pravidel a regulací k dosažení požadovaných výsledků v rámci účetní legislativy.

Mulford a Comiskey (2002, s. 15) uvádějí, že agresivní účetnictví je úmyslný výběr a aplikace účetních zásad, které jsou prováděny ve snaze dosáhnout žádoucích výsledků, obvykle vyšších výnosů, ať jsou postupy v souladu s obecně přijímanými účetními zásadami či nikoli.

2.3.7 Impression management

Impression management (řízení dojmu) podle Jonese (2011, s. 9) představuje snahu vedení podniku vyvolat u uživatelů o firmě takový dojem, který manažeři chtějí. To znamená, že manažeři ovlivňují finanční výkazy ve svůj prospěch. Přestože tento pojem zahrnuje i kreativní účetnictví, je spíše spojován se způsobem prezentace účetních údajů veřejnosti. Jedná se o vyjádření podniku, grafy a obrázky.

Co se týká **vyjádření**, manažeři se snaží prezentovat své výsledky v lepším světle. Kladou velký důraz na dobré zprávy a naopak bagatelizují ty špatné. V prohlášeních připisují dobré výsledky sobě a ty špatné svádějí na vnější vlivy. Firma, která prezentuje špatné zprávy, může využívat velké množství odborných výrazů, kterým veřejnost nemusí rozumět. Autor také uvedl, že ziskové podniky poukazují na své výsledky v minulosti, zatímco neziskové podniky se zaměřují na budoucí výsledky. (Jones, 2011, s. 10)

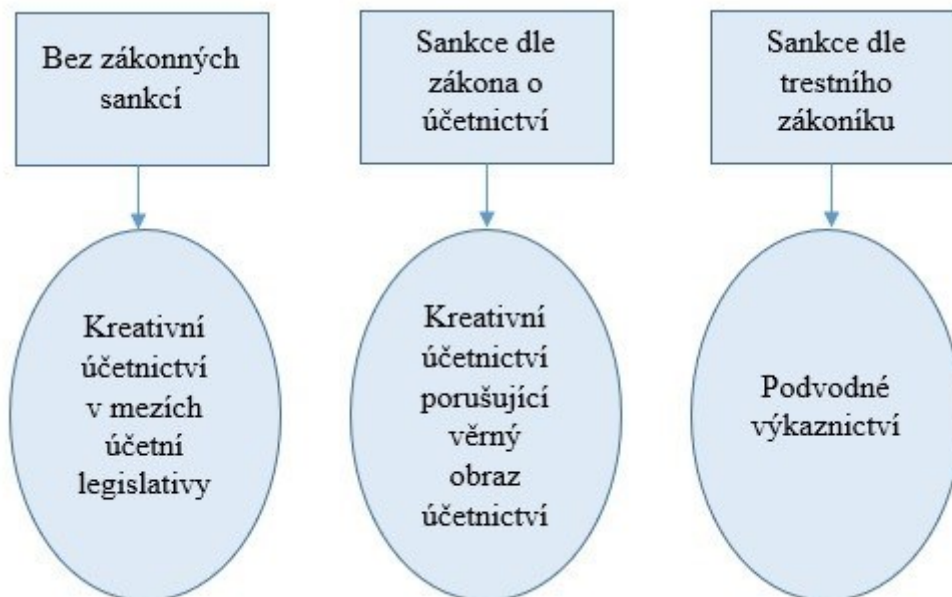
Grafy jsou jednou z velmi efektivních metod prezentování finančních údajů a představují klíčové proměnné společnosti, například tržby nebo zisky. Manažeři mohou do grafů zahrnout pouze příznivé výsledky a nepříznivé vynechat. Nebo grafy zobrazují se zkreslenými daty. (Jones, 2011, s. 10)

Fotografie se používají k vytvoření celkového dojmu společnosti. Firma se například může snažit navodit dojem mladé a živé společnosti tím, že použije fotografie pouze mladých lidí. (Jones, 2011, s. 10)

2.4 Stupně manipulace s účetními výkazy

Obrázek níže (Obr. 1) zobrazuje manipulace účetních výkazů, které lze podle Drábkové (2011) rozdělit na tři stupně dle závažnosti a postihů.

Obr. 1: Stupně manipulace s účetními výkazy

Zdroj: Drábková (2011, s. 83), zpracováno autorkou

První stupeň manipulace zahrnuje takové techniky kreativního účetnictví, které jsou prováděny v mezích českých účetních předpisů, tj. zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, vyhlášek ministerstva financí ČR a Českých účetních standardů. Provádění těchto praktik nemá významný dopad na věrný a poctivý obraz účetnictví. Drábková (2011, s. 83) považuje tyto techniky v některých případech jako pozitivní, zejména pokud mohou pomoci překonat finanční problémy a jsou důležité pro budoucí existenci podniku.

Druhý stupeň manipulace je závažnější a týká se technik, které již porušují věrný a poctivý obraz účetnictví podle české účetní legislativy. V tomto stupni manipulace se již jedná o „účetní přestupky“, které jsou uvedeny spolu se sankcemi v § 37 a § 37a zákona o účetnictví. Přestupku se účetní jednotka dopustí například pokud nevede účetnictví správně v souladu se zákonem, nesestaví účetní závěrku, nebo neuschovává účetní záznamy. Za přestupek lze podle zákona o účetnictví uložit pokutu ve výši 3 % - 6 % hodnoty aktiv. (Drábková, 2011, s. 84)

Nejzávažnější **třetí stupeň** manipulace účetních výkazů se již týká účetních podvodů, které jsou vymezeny a sankcionovány dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Podle § 254 trestního zákoníku (Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění) pachateli hrozí odnětí svobody až na dva roky nebo zákaz činnosti například za uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů. Účetní podvody budou podrobněji rozebrány v další kapitole. (Drábková, 2011, s. 84)

3 Podvody v účetnictví

Tato kapitola se zabývá podvody v účetnictví. Na úvod bude charakterizován pojem „účetní podvod“, dále budou vymezena podvodná jednání, která se následně dělí na vnitřní a vnější. Jednotlivé typy budou popsány podrobněji. V závěru této kapitoly bude rozebrán trojúhelník podvodu a jeho znaky.

3.1 Definice účetního podvodu

Jones (2011, s. 7) uvádí, že rozdíl mezi kreativním účetnictvím a podvodem je v podstatě v tom, že kreativní účetnictví zahrnuje techniky, které jsou stále v mezích regulačního rámce, ale podvody jsou již za hranicí tohoto rámce.

Použití fiktivních účetních operací nebo těch, které obecně uznávané účetní zásady zakazují, je předpokladem pro podvod, který se prokáže po správním nebo soudním řízení. (Jones, 2011, s. 7)

Důležité je odlišovat podvod od chyby. Zatímco podvod je charakterizován úmyslným klamáním a představuje řadu nezákonných činů a nesrovnalostí, za chybu je označováno neúmyslné uvedení chybných údajů v účetní závěrce, např. vynechání některé částky nebo nezveřejnění některé skutečnosti. (Drábková, 2011, s. 44)

Volkánová (2014, s. 23) uvádí dvě definice podvodu dle ACFE (Asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů):

- „Podvod je jakýkoli záměrný čin nebo zanedbání určité povinnosti s úmyslem oklamat ostatní a který vede k tomu, že oběť tohoto činu utrpí ztrátu a pachatel získá určitý prospěch.“
- „Podvod je využití vlastního postavení ve společnosti k osobnímu obohacení díky promyšlenému a záměrnému zneužití zdrojů a majetku vlastního zaměstnavatele.“

Podvod je v trestním zákoníku (§ 209, odst. 1) vymezen následovně: „Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“

Podvodná jednání lze rozdělit na vnitřní a vnější a spojují je některé společné znaky:

- motivem je snaha o osobní obohacení a dosažení zisku na úkor společnosti,
- využití technických vymožeností,
- využití mezer a nedostatků v kontrolních mechanismech podniku,
- zatajení skutečností či uvedení jiné osoby v omyl. (Drábková, 2017, s. 56)

3.2 Vnitřní podvodná jednání

Pro vnitřní podvodná jednání je charakteristické zejména nepoctivé a protiprávní jednání zaměstnanců uvnitř podniku, kteří mají mnohdy perfektní vědomosti o vnitřních kontrolních systémech a podnikových procesech a mohou zneužívat svých pravomocí nebo vysokého postavení k osobnímu prospěchu. (Drábková, 2011, s. 49)

Oproti externím podvodům je interní podvod mnohem hůře zjištělný a jeho následky mívají na podnik větší dopad. Čím vyšší je postavení a míra pravomocí zaměstnance, tím vyšší mohou být škody způsobené jeho protiprávním jednáním. V extrémních případech může podnik přivést na pokraj bankrotu. (Volkánová, 2014, s. 24)

Vnitřní podvodná jednání lze rozdělit do tří kategorií:

1. neoprávněné nakládání s aktivy,
2. manipulace s účetními výkazy,
3. korupce.

3.2.1 Neoprávněné nakládání s aktivy

Neoprávněné nakládání s aktivy (rozkrádání, odcizení aktiv) je nejběžnější a nejjednodušší formou podvodu. Tuto činnost lze rozdělit na dvě základní kategorie, a to na neoprávněné nakládání s finančními prostředky (hotovost, prostředky na účtech, cenné papíry), nebo na neoprávněné nakládání s ostatními aktivy (zásoby materiálu nebo výrobků, dlouhodobý majetek aj.). (Drábková, 2011, s. 51)

Jde-li o **neoprávněné nakládání s finančními prostředky**, prvním častým způsobem je zatajování příjmů (tzv. skimming). Jedná se o situaci, která představuje odcizení peněžních prostředků ještě před zachycením dané částky v účetnictví. Jelikož transakce není účetně zachycena a podnik netuší, že měl určitý obnos inkasovat, tento čin je velmi těžko odhalitelný. Zatajování příjmů lze dále rozdělit do dvou skupin podle toho, zda

pachatel své jednání směřuje proti tržbám nebo proti úhradám pohledávek. (Molín, 2011, s. 78)

Zatajování tržeb je forma podvodného jednání, kdy zaměstnanec obdrží od zákazníka peníze za prodej zboží či služeb, přičemž ale utržené peníze nejsou společnosti nijak přiznány, a tudíž neprojdou ani jejím účetnictvím. Přijaté peníze následně neodevzdá svému zaměstnavateli, kterému právně náleží, ale ponechá si je pro vlastní účely. Zatajování úhrad pohledávek je mnohem náročnější na utajení oproti zpronevěře tržeb. Důvodem může být například to, že existující pohledávky jsou již v účetnictví vykazovány a jejich úhrada je očekávána. Mezi techniky k zatajení patří tzv. překrývání pohledávek, zamezení upomínání pohledávek, podvodný odpis pohledávky nebo fiktivní poskytnutí slevy, nebo zničení či pozměnění účetních záznamů. (Molín, 2011, s. 78-81)

Dalším způsobem může být zpronevěra hotovostních peněz a šeků. Riziko spáchání tohoto typu podvodu hrozí jakékoliv společnosti, ve které mají zaměstnanci přístup k hotovosti. Z odhalených případů se nejčastěji jedná o krádež hotovosti při prodeji zboží, inkasu za úhradu pohledávek či fiktivním výběru z účtu společnosti. (Volkánová, 2014, s. 28)

Další variantou je falšování plateb, kdy se pachatel snaží navodit dojem, že jde o naprosto standardní operaci. Je opakem oproti podvodům, kdy jsou finanční prostředky podniku odcizeny a pachatel podniká takové kroky, aby svůj čin zakryl. Mezi další typy interních podvodů s finančními prostředky patří podvodné fakturace, kdy se do účetnictví dostávají různě upravené či přímo falešné faktury, které se následně standardně proplácí. Nejjednodušší metodou tohoto typu podvodu je vmíchat do podniku fakturu z neexistující firmy. Avšak z veřejně dostupných registrů není těžké zjistit, zda daná firma skutečně existuje. Propracovanější metodou tedy může být založení tzv. „shell company“, neboli fiktivní společnosti. (Volkánová, 2014, s. 30-32)

Druhou kategorií je **neoprávněné nakládání s nepeněžním majetkem podniku**. Zde je nutné rozlišovat dvě základní formy, a to zneužití a krádež.

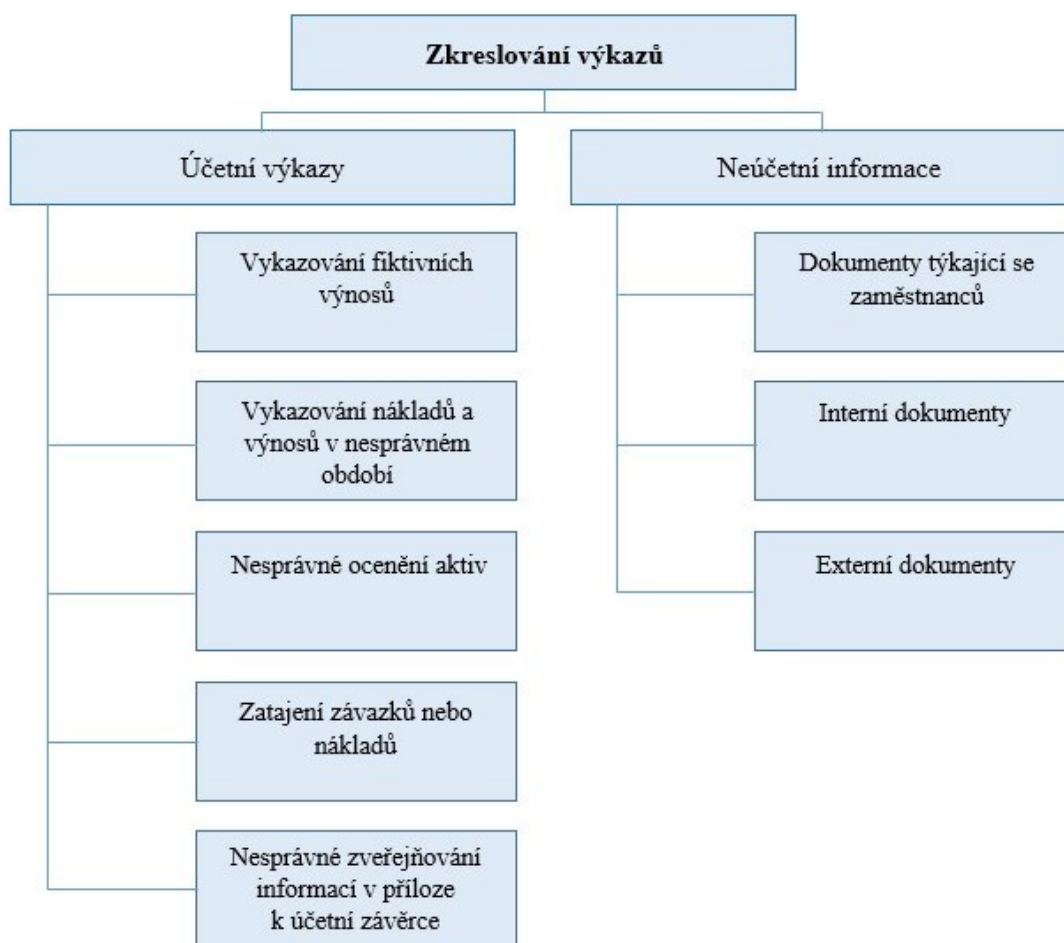
Zneužití je oproti krádeži obvykle méně závažné. Zneužitím aktiv se rozumí neoprávněné užití firemního majetku pro soukromé účely bez souhlasu zaměstnavatele. Konkrétně se může jednat o využívání služebních vozidel zaměstnanci pro soukromé cesty nebo zneužívání kancelářského vybavení pro nefiremní účely. (Volkánová, 2014, s. 40)

Naproti tomu je mnohem větší pozornost věnována zpronevěře majetku, zejména proto, že se škody mohou pohybovat v řádech milionů peněžních jednotek. Nejčastěji se jedná o krádež majetku, vytvoření falešné dokumentace, interní převody zásob, fiktivní zásilky nebo využití slabiny v nákupním systému podniku. (Volkánová, 2014, s. 41)

3.2.2 Manipulace a zkreslování výkazů

Manipulace a zkreslování výkazů podniku je podstatně složitější a často i nejzávažnější forma podvodu. V rámci manipulace se může jednat jak o účetní výkazy, tak i o neúčetní informace, které podrobněji zobrazuje schéma níže (Obr. 2). Na rozdíl od zpronevěry je tento typ podvodného jednání iniciován spíše managementem podniku či vlastníky. Důvody mohou být různé. Podstatou je především snaha maximalizovat odměny založené na výkonu, snížit zisky z důvodu minimalizace daně, nebo naopak zvýšit zisky z důvodu vylepšení základny pro odměny managementu. (Müllerová & Králíček, 2014, s. 32)

Obr. 2: Formy zkreslování výkazů

Zdroj: (Molín, 2011) dle Wells, J. T., zpracováno autorkou

V rámci zkreslování účetních výkazů lze vymezit hned pět technik. První z nich je **vykazování fiktivních výnosů**, což představuje zaúčtování tržeb za prodej výrobků či služeb, který však ve skutečnosti nebyl realizován. Fiktivní výnosy se často vztahují k neexistujícím obchodním partnerům, ale nesprávně fakturováno může být i reálně existujícím odběratelům. Možností, jak zakrýt toto podvodné jednání, je využít techniky zpětných operací, tj. vrácení zboží nebo poskytnutí slev. (Volkánová, 2014, s. 47)

Dále podniky mohou **vykazovat výnosy nebo náklady v jiném období, než se kterým časově a věcně souvisí**. Jedná se například o předčasné vykazování výnosů, a to z důvodu navýšení zisků v daném období. Druhým způsobem může být odsouvání nákladů, tedy jejich účtování v pozdějším období. (Molín, 2011, s. 95)

Nesprávné ocenění aktiv lze rozdělit na dvě formy. Buď se jedná o chybné vyšší ocenění aktiva při jeho pořízení, nebo naopak nesnížení ocenění drženého aktiva. Ovšem jaká je skutečná hodnota aktiva, závisí na odhadu podniku. Právě v těchto oblastech, kde se využívá odhad, se přímo nabízí možnost ovlivnit hodnotu vykazovaných aktiv. Může se jednat například o oceňování zásob. (Volkánová 2014, s. 48)

Zatajení závazků či nákladů je další možností, jak zvýšit ziskovost a jmění podniku. Na tento typ podvodu nelze přijít tak snadno, jelikož utajené závazky a náklady neprojdou účetnictvím. Jedná se například o úmyslné nezaúčtování rezerv, které souvisí se záručními opravami nebo dohady na bonusy pro zaměstnance. (Volkánová, 2014, s. 48)

Nesprávné zveřejňování informací v příloze k účetní závěrce je další formou zkreslování účetních výkazů. Smyslem je neuvádět úplné informace nebo významné události týkající se finanční pozice a uvést tak v omyl uživatele informací, který na základě chybných příloh může dojít k nesprávnému rozhodnutí. (Molín, 2011, s. 96)

Dále existují i situace, kdy dochází ke zkreslení i jiných než účetních informací. Může se jednat o neoprávněné úpravy dokumentů, které se týkají zaměstnanců a jejich činnosti, nebo o zkreslování jiných interních i externích dokumentů. (Molín, 2011, s. 96)

3.2.3 Korupce

Korupční jednání je další typ podvodného jednání, který se primárně neprojeví změnou ve finančních výkazech. Korupční jednání může mít více podob. Jedná se o úplatkářství, nelegální odměny, ekonomické vydírání, nebo střet osobních zájmů podniku. (Drábková, 2011, s. 54)

3.3 Vnější podvodná jednání

Volkánová (2014, s. 24) definuje externí podvod jako „nekalou činnost konanou za účelem obohacení se na úkor podvedené společnosti a spáchanou externím subjektem bez pomoci spojenců působících uvnitř podniku.“ Níže bude představen stručný výčet podvodných jednání, které mají externí charakter.

Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

Jedná se například o úmyslné nevedení, nebo naopak uvedení hrubě zkreslujících údajů, či poškození nebo zatajení účetních knih nebo jiných dokladů, které slouží k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole. (Králíček & Molín, 2014, s. 150)

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

Pachatel úmyslně ve větším rozsahu zkrátí daň, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, poplatek nebo jinou povinnou platbu, anebo na některé z těchto povinných plateb vyláká výhodu. (Králíček & Molín, 2014, s. 152)

Pojistný, úvěrový, dotační podvod

Tyto formy podvodů spadají do tzv. zvláštních případů podvodu. Jedná se o podvodná jednání ve vztahu k bankám, pojišťovnám či státu. Pachatel se podvodu dopustí úmyslným zamlčením podstatných informací či uvedením nepravdivých údajů například v souvislosti s uzavíráním pojistné smlouvy, čerpání úvěru nebo žádostí o poskytnutí dotace. (Králíček & Molín, 2014, s. 153-154)

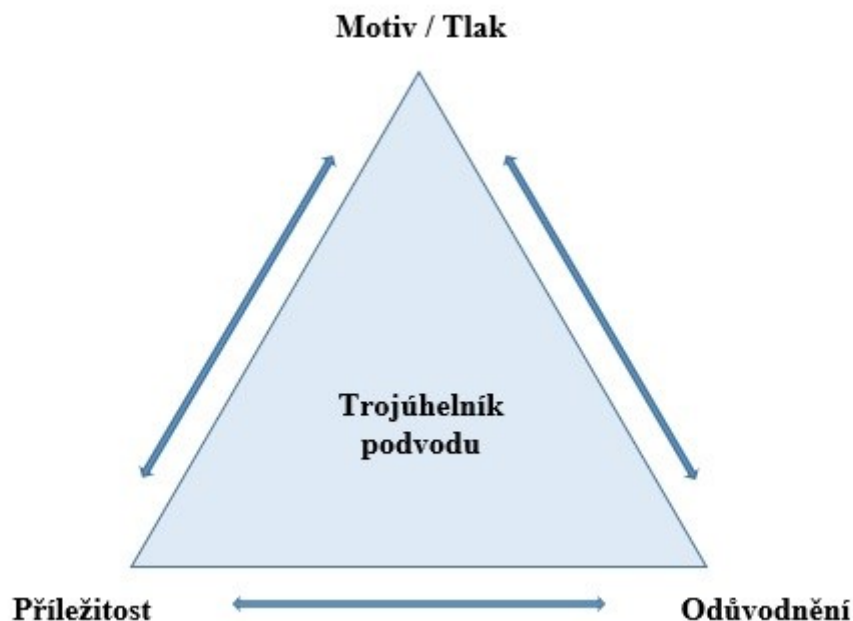
Praní špinavých peněz

Praní špinavých peněz (Money Laundering) se rozumí zakrývání původu majetku získaného z nelegální činnosti. Jelikož s takto získaným majetkem může být obtížná a podezřelá manipulace, pachatel musí učinit tři kroky, kterými se následně peníze jeví jako legálně nabyté. První etapa představuje vložení hotovostních peněz na bankovní účet, ale po menších částkách u více bank a v několika zemích, aby nebyly časté vklady vysokých částek bance podezřelé. Následuje proces maskování původu peněžních prostředků. Dochází tak k několikanásobným převodům, přes účty organizací, jiných bank, v jiných zemích atd. Posledním krokem je převod již vypraných peněz zpět k jejich původnímu vlastníkovi a tyto peníze se již tváří jako legálně získané zdroje. (Volkánová, 2014, s. 51-52)

3.4 Trojúhelník podvodu

Trojúhelník podvodu („fraud triangle“), který navrhl Donald. R. Creeseey, je zobrazen níže (Obr. 3). Trojúhelník vymezuje tři faktory, které provázejí uskutečnění podvodné činnosti.

Obr. 3: Trojúhelník podvodu

Zdroj: (Drábková, 2017) dle Wells, J. T., zpracováno autorkou

Motivem ke spáchání podvodného jednání může být například finanční nedostatek, který pramení ze životního stylu pachatele. Může jít také o tlak splnit nereálné finanční cíle, nebo o tlak ze strany nadřízených. Motivem může být i chamtivost nebo pocit nadřazenosti. Pravděpodobnost spáchání podvodu se zvyšuje, pokud vedle motivace existuje také příležitost. **Příležitost** ke spáchání podvodu se většinou naskytne, pokud jsou neefektivní vnitřní kontroly nebo jiné nedostatky systému. **Odůvodnění** neboli racionalizace je třetím faktorem páchaní podvodů. Jedná se o situaci, kdy si pachatel odůvodňuje své jednání. Racionalizuje své chování například tím, že má nárok na vyšší odměnu od zaměstnavatele, nebo si zaslouží platit nižší daně. (Drábková, 2017, s. 67)

4 Cíle a metodický postup práce

Hlavním cílem bakalářské práce je identifikovat kreativní účetnictví a jeho praktiky, také významné účetní podvody vybraných společností a následně navrhnout opatření, kterými by se dalo těmto nekalým praktikám předcházet.

Cílem teoretické části je v první řadě charakterizovat samotné účetnictví, jeho uživatele a základní zásady vedení účetnictví. Dále pak vysvětlit základní koncepty kreativního účetnictví, jako jsou motivy a využívané techniky z pohledu různých autorů a na závěr definovat účetní podvod a popsat jednotlivá podvodná jednání. Cílem praktické části je na základě analýzy třech společností jednotlivé případy zhodnotit a pokusit se stanovit doporučení, kterými by se dalo těmto praktikám předejít nebo alespoň usnadnit jejich odhalení.

Tato práce je členěna na dvě části, a to na teoretickou a praktickou. Vypracování teoretické části je východiskem pro zpracování praktické části. Teoretická část je zpracována na základě rešerše relevantní české a zahraniční odborné literatury. Data pro praktickou část jsou získávána metodou studování dokumentů týkající se dané problematiky, a to zejména internetových článků. Zahraniční zdroje byly přeloženy autorkou kvalifikační práce.

Tato výzkumná metoda se používá v momentě, kdy není přístup k informacím například prostřednictvím dotazování. Dokumenty jsou taková data, která byla v minulosti vytvořena někým jiným než výzkumníkem. Liší se v účelu, za jakým byla data pořízena a za jakým jsou data využita při výzkumu. Dokumenty lze rozdělit na osobní dokumenty (dopisy, deníky, videonahrávky), úřední dokumenty (vyhlášky, výroční zprávy, zápisy ze schůzí), masmediální dokumenty (noviny, časopisy, televizní programy) a virtuální data (internetové stránky, obsahy internetových diskuzí). (Hendl, 2005)

5 Analýza účetních podvodů v praxi

Tato kapitola je zaměřena na rozbor účetních podvodů a způsobů, jakými byly uskutečněny u třech konkrétních firem. Každý případ bude podrobně popsán od představení společnosti, následovat bude časová osa klíčových událostí, konkrétní popis podvodů, odhalení i následky. Jako první a zároveň i nejaktuálnější skandál má na svědomí německá finanční společnost Wirecard. Další část bude věnována italské potravinářské firmě Parmalat. Třetí společností je WorldCom, kdysi druhý největší poskytovatel telekomunikačních služeb v USA.

5.1 Společnost Wirecard

Německá společnost Wirecard vznikla v roce 1999. Zaměřovala se na finanční služby a byla průkopníkem ve zpracování internetových plateb. Zpočátku zprostředkovala platby na hazardních a pornografických webech. Díky své inovativnosti se společnost stala oblíbenou u investorů, což mělo za následek její rychlý vzestup a extrémně rychlý růst akcií. Svými službami konkurovala například internetovému platebnímu systému PayPal a zpracovávala finanční transakce i pro společnosti Visa a Mastercard.

V červnu 2020 vyšlo najevo, že společnosti chybí 1,9 miliard eur, když Ernst & Young (EY), jedna z největších nadnárodních auditorských firem, nedohledala bankovní účty, na kterých by se měly necelé dvě miliardy eur nacházet. Vedení firmy po nějaké době vyšetřování přiznalo, že chybějící peníze pravděpodobně nikdy neexistovaly. Po provalení podvodu společnost vyhlásila bankrot. Celková výše škod, které vznikly úvěrujícím bankám a investorům, činila zhruba 3,5 miliard eur.

Následující časová osa chronologicky popisuje klíčové události, které vedly od vzniku společnosti až ke krachu a vyšetřování z podvodů.

- 1999 – Založení společnosti Wirecard v Mnichově.
- 2002 – Markus Braun nastoupil na pozici generálního ředitele.
- 2005 – Společnost vstoupila na frankfurtskou akciovou burzu.
- 2006 – Vznik Wirecard Bank, licence od společností Visa a Mastercard, vydávala a spravovala kreditní karty.

- 2008 – Objevily se nesrovnalosti v rozvaze, společnost EY provedla speciální audit a převzala funkci hlavního auditora společnosti Wirecard po zbytek fungování společnosti.
- 2010 – Jan Maršálek jmenován provozním ředitelem. Globální ambice, společnost začala fungovat v anglickém jazyce a plánovat mezinárodní expanzi.
- 2011-2014 – Rychlý růst společnosti, Wirecard skupovala společnosti po celé Asii.
- 2015 – Britský list Financial Times (FT) začal upozorňovat na nesrovnalosti v účtech společnosti.
- 2016 – Negativní zpráva od anonymních short sellers pod pseudonymem Zatarra související s praním špinavých peněz ze strany managementu společnosti. BaFin vyšetřuje Zatarra a další kvůli údajné manipulaci s trhem. Novináři a další kritičtí vůči Wirecard dostávaly podvodné emaily určené ke kompromitaci jejich počítačů.
- 2017 – Wirecard působila na všech kontinentech, měla dceřiné společnosti po celém světě. Čistý audit od EY, cena akcií se více než zdvojnásobila.
- 2018 – Akcie dosáhly vrcholu 191 eur. Společnost zahrnuta do akciového indexu DAX.
- Únor 2019 – Singapurská policie provedla razii v kancelářích společnosti. BaFin zakázal na 2 měsíce spekulovat na pokles akcií (short selling) Wirecard poté, co cena akcií klesla pod 100 eur.
- Říjen 2019 – FT zveřejňuje dokumenty naznačující, že zisky poboček v Dubaji a Dublinu byly podvodně navýšeny a uvedení zákazníci v dokumentech neexistovali. Pod tlakem investorů Wirecard pověřuje společnost KPMG provedením nezávislého auditu, aby se zabývala obviněními FT, že se snaží zvýšit vykázané tržby a zisky. Tento audit měl německou společnost očistit.
- Duben 2020 – Po 6 měsících a několika odkladech auditori vydali výrok, že nejsou schopni ověřit velkou část podnikání. V reakci na to se akcie po předchozím nárůstu propadají ze 140 opět na 100 eur.
- 18. června 2020 – Auditor odmítl podepsat účty společnosti za rok 2019, protože nebyl schopen potvrdit existenci 1,9 miliard eur v hotovosti na svěřeneckých účtech ve dvou filipínských bankách, což představovalo zhruba čtvrtinu její rozvahy. Po této zprávě stály akcie 35 eur.

- 19. června 2020 – Generální ředitel Markus Braun rezignoval, byl zatčen pro podezření z falšování účtů společnosti. Akcie stály 25 eur.
- 22. června 2020 – Společnost přiznala, že 1,9 miliardy eur, které zaúčtovala na svých účtech, pravděpodobně nikdy neexistovalo. Provozní ředitel Maršálek odvolán.
- 25. června 2020 – Wirecard podala žádost o zahájení insolvenčního řízení kvůli hrozbě insolvence a předlužení.
- 26. června 2020 – Akcie se dostaly na doposud nejnižší cenu 1,28 eur.
- Srpen 2020 – Wirecard vyloučena z indexu DAX.

Společnost čelila obviněním z nekalých praktik už od počátku založení. Už v roce 2008 někteří investoři a analytici upozorňovali na podezřelou účetní závěrku, konkrétně na nesrovnalosti v rozvaze. V návaznosti na to byla auditorská společnost EY pověřena provedením speciálního auditu a stala se hlavním auditorem společnosti. Nakonec byli potrestáni oznamovatelé za pokus o manipulaci akciového trhu. (Truchlá, 2020)

Na nesrovnalosti a možné účetní machinace Wirecard začal jako vůbec první upozorňovat britský list Financial Times. Už v roce 2015 naznačil, že v rozvaze společnosti se zdá být díra ve výši 250 milionů eur, což se rovnalo tříletému profitu podniku. O rok později se znovu objevila tvrzení, že byla společnost zapojena do praní špinavých peněz. Vedení Wirecard pokaždé tato tvrzení popřela. (McCrum, 2020)

Na vrcholu byla společnost v roce 2018, kdy byla oceněna na 24 miliard eur a cena akcií se pohybovala na úrovni téměř 200 eur. V září byla Wirecard začleněna do akciového indexu DAX, do kterého se započítávají průběžné ceny akcií 40 (dříve 30) vybraných nejhodnotnějších německých firem. (McCrum, 2020)

V roce 2018 došlo také k vyšetřování singapurské pobočky z důvodu podezření z nadhodnocování zisků a prodejů. Tuto skutečnost se později FT dozvěděl prostřednictvím whistleblowerů (oznamovatelů). Na tuto kauzu upozornil na začátku roku 2019, v návaznosti na to začaly akcie rychle klesat, na což BaFin reagoval dvouměsíčním zákazem spekulací na pokles akcií. (Truchlá, 2020)

Nejzásadnější zlom přišel v roce 2019, když britský list FT zveřejnil interní dokumenty a korespondenci Wirecard. V článcích byly různé nesrovnalosti popsány velmi podrobně. FT se například zabýval výkazem, který se týkal partnerské společnosti Al Alam a jejich obchodů. Al Alam, zprostředkoval se sídlem v Dubaji, byl zaměstnanci Wirecard popsán

jako „nabyvatel třetí strany“. Tato společnost byla údajně pavoukem v srdci mezinárodní sítě, která zpracovávala obrovské částky pro 34 nejvýznamnějších a nejlukrativnějších klientů společnosti Wirecard v USA, Evropě nebo třeba v Japonsku. Interní finanční výkazy z let 2016 a 2017 zaznamenávají asi 350 milionů eur plateb od 34 klíčových klientů, které prošly Al Alam jménem společnosti Wirecard každý měsíc během tohoto období. Redaktoři FT dokonce navštívili dubajskou kancelář Al Alam, kde zjistili, že má jen pouhých 6 zaměstnanců. Následně Visa i Mastercard uvedly, že Al Alam nelicencovaly. Údajní klienti byli kontaktováni a zjistilo se, že zhruba polovina zákazníků o Al Alam nikdy neslyšela. Objevovaly se mezi nimi i názvy společností, které již dříve zanikly. Tyto dokumenty jednoduše naznačovaly, že zisky v těchto partnerských společnostech byly podvodně navýšeny a zákazníci v nich uvedení neexistovali. Wirecard tvrdila, že zveřejněné dokumenty jsou falešné a v říjnu pod tlakem investorů pověřila společnost KPMG provedením speciálního auditu, který ji měl očistit. (McCrum, 2019)

Společnost KPMG výsledky auditu několikrát odložila a až po půl roce oznámila, že není schopna ověřit velkou část byznysu. O dva měsíce později, v červnu roku 2020, auditori EY odmítli podepsat účetní závěrku za rok 2019, protože nebyli schopni potvrdit existenci 1,9 miliard eur, které má podle rozvahy Wirecard mít v hotovosti.

Podle všeho Wirecard několik let **uměle nadhodnocovala tržby** prostřednictvím dceřiných společností v Asii. Společnost měla dceřiné asijské společnosti, konkrétně v Singapuru, Dubaji a na Filipínách, kam outsourcovala velký podíl aktivit. Tyto společnosti účtovaly **falešné transakce**, ze kterých posílaly neexistující peníze na neexistující účty. To mělo za následek nashromáždění necelých 2 miliard eur na účtech, čímž se uměle navyšoval zisk v podniku. Provozní ředitel Jan Maršálek měl na starosti mezinárodní expanzi, a právě on nakupoval tyto firmy za peníze získané od investorů, přes které pak pochybné či neexistující transakce směřovaly. (Truchlá, 2020)

Peníze se měly údajně nacházet ve dvou filipínských bankách, které ale oznámily, že s Wirecard nemají žádný vztah, a dokumenty, které potvrzovaly přítomnost finančních prostředků v těchto bankách, se ukázaly být falešné. Peníze zkrátka existovaly pouze v účetnictví. (Navrátil, 2020a)

Den poté, co auditor EY odmítl podepsat účty za rok 2019, generální ředitel Markus Braun rezignuje a je zatčen. Dalších pár dnů na to Wirecard poprvé připouští možný podvod a vyhláší insolvenční řízení. Od vypuknutí skandálu akcie klesly o více než 98 %.

Markus Braun byl letos obviněn z podvodu, zpronevěry a účetních manipulací a hrozí mu 15 let vězení. Obvinění jsou i další bývalí manažeři a dále pokračuje vyšetřování dalších podezřelých. Jan Maršálek je dodnes na útěku a patří mezi nejhledanější osoby světa. Podle některých zdrojů by se mohl nacházet v Rusku. Wirecard byla první společností, která zkrachovala v době, kdy byla stále součástí indexu DAX. Krach společnosti zasáhl i zákazníky v České republice. (Holzman, 2022)

Ukázalo se, že pochybnosti ze strany Financial Times byly celou dobu správné, přestože to Wirecard pokaždé odmítl a podával na FT žaloby. Došlo zde k velkému pochybení BaFinu (německý regulátor finančního trhu), který byl vždy na straně Wirecard a místo toho, aby upozornění na účetní podvody prověřil, zakázal na 2 měsíce spekulovat na pokles ceny akcií s odvoláním na klesající důvěru investorů a také vyšetřoval možnou manipulaci s trhem. Nicméně, auditorská společnost EY, která kontrolovala hospodaření společnosti, schvalovala účetní závěrky bez výhrad a nenašla v účetnictví žádný problém až do roku 2019. (Navrátil, 2020a)

5.2 Společnost Parmalat

Italskou mlékárenskou a potravinářskou společnost založil v roce 1961 Calisto Tanzi. Společnost prorazila po pár letech díky výrobě trvanlivého mléka za použití UHT technologie (vysokoteplotné ošetření) a stala se jeho absolutním lídrem. Postupem času rozšířila výrobky o další mléčné výrobky od jogurtů po sýry, ovocné nápoje a nakupovala také pekárny. Logo italské značky se objevilo i na vozech Formule 1. V následujících letech Parmalat expandoval do zahraničí a stal se významnou nadnárodní společností. V rozsáhlé expanzi společnost investovala i do cestovního ruchu nebo fotbalových klubů. V prosinci 2003 vyšlo najevo, že Parmalat, nejlukrativnější firma potravinářského průmyslu, zakrýval ztráty více než 10 let. Na začátku vyšetřování bylo zjištěno, že na účtech společnosti chyběly téměř 4 miliardy eur. Později se však ukázalo, že dluh byl několikanásobně vyšší, vyšplhal se na 14 miliard eur. Společnost byla koncem prosince oficiálně prohlášena za insolventní. Správu nad Parmalatem převzala italská vláda a poskytla tak ochranu před věřiteli na 2 roky. Jelikož by krach společnosti mohl ohrozit italskou zemědělskou výrobu a o práci by přišlo kolem 30 tisíc zaměstnanců, vznikl plán na záchranu společnosti a pracovních míst. Díky těmto krokům se Parmalat podařilo zachránit a od roku 2011 společnost většinově ovládá přední francouzský mlékárenský podnik Lactalis, který značku Parmalat zachoval.

Následující časová osa opět zachycuje klíčové události od vzniku po krach společnosti a její následné oživení.

- 1961 – Vznik společnosti Parmalat v Itálii.
- 1966 – Při výrobě mléčných výrobků se začala využívat technologie UHT, což vedlo k rychlému růstu společnosti.
- 1988 – Neuvážené akvizice a enormní výdaje dovedly Parmalat téměř ke kolapsu.
- 1990 – Společnost kótována na milánské burze cenných papírů. Uvedení trvanlivého mléka na americký trh.
- 1995 – Vydává poprvé své vlastní dluhopisy, aby získala prostředky pro další expanzi společnosti.
- 1999 – Hlavním auditorem společnosti se stává Deloitte & Touche. Parmalat zakládá offshore dceřinou společnost Bonlat na Kajmanských ostrovech.
- 2002 – Cena akcií dosáhla rekordu a společnost byla oceněna na více než 3,7 miliard eur. Parmalat v té době zaměstnával kolem 35 tisíc zaměstnanců ve 30 zemích.
- 11. listopadu 2003 – Deloitte & Touche odmítá podepsat pololetní finanční výkazy Parmalatu.
- 15. prosince 2003 – Calisto Tanti odstoupil z funkce generálního ředitele i předsedy představenstva.
- 19. prosince 2003 – Společnost veřejně oznámila, že na účtech chybí necelé 4 miliardy eur.
- 22. prosince 2003 – Akcie společnosti klesnou na nejnižší cenu, ztratily 97 % své hodnoty a byly pozastaveny. Hodnota společnosti byla necelých 90 milionů eur.
- 23. prosince 2003 – Parmalat přechází do správy.
- 27. prosince 2003 – Parmalat byl soudem oficiálně prohlášen za insolventní. Calisto Tanzi byl zatčen.
- 30. prosince 2003 – Calisto Tanzi přiznal, že v účtech společnosti byla díra ve výši 8 miliard eur.
- 1. ledna 2004 – Parmalat pod novým vedením.
- 2005 – Parmalat byl znovu uveden na milánské burze.
- 2011 – Parmalat vlastní francouzský Lactalis.

Po přezkoumání účetních knih společnosti se ukázalo, že finanční výkazy Parmalatu byly zkreslovány minimálně od roku 1990. Parmalat vykazoval kladné a rostoucí zisky každý rok od roku 1990 do roku 2002. Nicméně se odhalilo, že ve skutečnosti byla společnost skoro celé toto období ve ztrátě. Zakrývala finanční ztráty přes 10 let prostřednictvím podvodných účetních machinací. Podvodné praktiky účetního výkaznictví Parmalatu zahrnovaly jak falšování zisků, tak i nadhodnocování aktiv a podhodnocování dluhů. (Jones, 2011, s. 262)

Již v roce 1988 dovedly Parmalat ke krachu mnohdy neuvážené akvizice a s tím spojené vysoké výdaje. Předluženou společnost se tehdy podařilo zachránit i díky příspěví italských daňových poplatníků, avšak generální ředitel Tanzi musel obětovat 49% podíl v podniku. (Boland, 2008)

Společnost zakládala dceřiné společnosti, do kterých rafinovaně převáděla své ztráty. Tyto offshore společnosti byly registrovány v daňovém ráji, na Kajmanských ostrovech. Hlavní z nich nesla název Bonlat a sloužila nejen k zakrývání dluhů společnosti, ale i k fiktivním prodejům třetím stranám. Další společností se sídlem na Kajmanských ostrovech napojenou na Parmalat byl investiční fond Epicurum, ve kterém se také převáděním nahromadilo několik milionů eur aktiv.

Právě tyto dvě podvodné společnosti se Parmalatu staly osudným, když společnost nezvládla zaplatit dluh ve výši 150 milionů eur. Odůvodnila to tím, že se jí nepodařilo získat zpět peníze od „zákazníka“, ale brzy se ukázalo, že jde právě o fiktivní fond Epicurum vytvořený samotným Parmalatem. Všem bylo podezřelé, že společnost není schopna splatit relativně nízký dluh, přestože vykázala ve své rozvaze 4 miliardy eur v hotovosti a krátkodobých aktivech. Právě Bonlat měl mít na svém účtu necelé 4 miliardy eur, ale ukázalo se, že údajný účet u Bank of America byl falešný a doklad o existenci 4 miliard eur na účtu byl padělek vytvořený vedením Parmalatu. Toto zjištění odstartovalo celé vyšetřování a později došlo k odhalení dalších podvodných účetních machinací, které ztráty Parmalatu ještě více prohloubily. (Rimkus, 2016)

Parmalat využíval různé podvodné techniky, z nichž většina byla zaměřena na nafukování výnosů. Jedním ze způsobů, jak společnost navyšovala zisk, byly **falešné transakce**. Konkrétním příkladem těchto transakcí byl prodej sušeného mléka na Kubu. Prodeje byly uskutečňovány skrze fiktivní singapurskou společnost, která měla Bonlatu dodávat několik tisíc tun sušeného mléka a Bonlat ho měl následně prodat na Kubu. Od roku 1999

do roku 2003 zaznamenal Bonlat prodej sušeného mléka kubánské společnosti v celkové výši 2 miliardy eur. Společnost tedy evidovala fiktivní příjmy z prodeje zboží, ke kterému nikdy nedošlo, fiktivním zákazníkům. (Jones, 2011, s. 263)

Dalším způsobem, jak vylepšovat vykazované příjmy, byl **system dvojitych fakturaci**. Parmalat vystavil duplicitní faktury svým italským distributorům a supermarketům a ty mu umožnily zaúčtovat fiktivní prodeje za účelem získání likvidity, která byla nedílnou součástí při žádosti o úvěr. (Rimkus, 2016)

Kromě falšování zisků byly v Parmalatu **nadhodnoceny nebo vytvořeny aktiva a podhodnoceny nebo eliminovány dluhy**. Za účelem vylepšení vykazované finanční struktury použil vrcholový management společnosti řadu taktik, které se týkaly například neevidování dluhů v účetnictví. Dluh byl buď jednoduše odepsán, jako by byl zaplacen, i když ve skutečnosti byl ještě splatný, nebo byl nesprávně odstraněn z konsolidované účetní závěrky. (Jones, 2011, s. 264)

Docházelo také k **nesprávnému zaúčtování dluhu jako vlastního kapitálu** (technika mimobilančního financování). Výsledkem tak bylo nadhodnocení vlastního kapitálu společnosti a podhodnocení jejího dluhu. Další technikou bylo **nadhodnocování aktiv**. Majetek byl buď nesprávně oceněn nebo jednoduše vytvořen. Pomocí těchto praktik a mnoha dalších docházelo k záměrnému zkreslení informací uvedených ve finanční výkazech s cílem oklamat uživatele těchto informací.

Podle italských předpisů v té době byly kótované společnosti povinny měnit auditory každých 9 let. Od roku 1999 se hlavním auditorem společnosti stal Deloitte & Touche, který nahradil dosavadní auditorskou společnost Grant Thornton. Cílem povinné rotace auditorských společností by měla být jednoznačně nezávislost auditorů na jejich klientech. Ovšem v nařízení o povinné rotaci externích auditorů existovaly výjimky, a tak Grant Thornton mohl dále pokračovat v auditu finančních výkazů a některých offshore dceřiných společností, včetně Bonlatu a Epicurum. (Jones, 2011, s. 269)

Auditoři nedokázali zajistit, aby finanční výkaznictví poskytovalo věrný a poctivý obraz finanční situace a výkonnosti Parmalatu, a neodhalili také účetní podvody, které ve společnosti probíhaly přibližně 15 let až do poslední chvíle. Údajně se měl auditor Grant Thornton spojit s vedením Parmalatu, konkrétně s finančním ředitelem Tonnou a napomáhat skrývat podvody před novým hlavním auditorem Deloitte & Touche. Fausto Tonna svědčil, že Grant Thornton si byl nejen vědom podvodu, ale také aktivně pomáhal

Parmalatu jej provést. Společnost Deloitte & Touche nikdy nepřevzala plnou odpovědnost za konsolidovanou účetní závěrku společnosti a silně spoléhala na zprávy od Grant Thorntona. (Rimkus, 2016)

Auditoři tvrdili, že se stali obětí podvodu. Ačkoli hlavním cílem procesu externího auditu není odhalit podvod, pravděpodobně by jej odhalili, pokud by jednali v souladu s obecně uznávanými auditorskými standardy a projevíli náležitou míru profesní „skepse“, kterou auditor při provádění auditu vyžaduje. (Jones, 2011, s. 270)

Po vypuknutí skandálu se vedení Parmalatu ujal Enrico Bondi, který zahájil restrukturalizaci společnosti a zaměstnal společnost PricewaterhouseCoopers (PwC), aby přezkoumala finance společnosti. Brzy se ukázalo, že se celkový dluh Parmalatu pohyboval kolem 14 miliard eur.

Bondi podal žaloby na 45 bank, které měly údajně pomáhat společnosti ukrývat ztráty před investory. Soudu se nevyhnuly ani bývalé auditorské firmy a další zainteresované subjekty. Bondimu se podařilo dosáhnout vyrovnání s některými bankami, ale většina žalob byla u soudu zamítnuta. Do insolvence se postupem času řítily další dceřiné společnosti, nebo také fotbalový klub Parma sponzorovaný Parmalatem.

Nakonec se potvrdilo, že ředitel Calisto Tanzi a další vedoucí pracovníci zpronevěřili více než 1 miliardu eur pro osobní zisk, z toho půl miliardy samotný Tanzi. Ten byl v roce 2010 odsouzen za zpronevěru a podvody v účetnictví k 18 letům vězení.

V roce 2005 se Parmalat vymanil z ochrany před věřiteli a Bondimu se podařilo přesvědčit věřitele, aby vyměnili své pohledávky za akcie. Díky tomu byla společnost opět uvedena na milánské burze a její tržní hodnota byla v té době 4 miliardy eur. Společnost se podařilo zachránit a od roku 2011 je řízena francouzskou firmou Lactalis, která značku Parmalat zachovala. Již v roce 2017 společnost zaměstnávala 26 000 zaměstnanců ve 24 zemích a vygenerovala příjmy ve výši více než 6,6 miliard eur. (Parmalat, 2018)

5.3 Společnost WorldCom

Americká telekomunikační společnost WorldCom byla založena Bernardem Ebbersem a dalšími společníky v roce 1983 původně pod názvem LDDS. Poskytovala telefonní a mobilní služby. Model společnosti byl založen na pronajímání infrastruktury od jiných společností. Ve své době byl WorldCom druhým největším poskytovatelem telekomunikačních služeb v USA.

Jeden z největších amerických účetních skandálů propukl v červnu roku 2002, když společnost přiznala, že její hospodářské výsledky byly během posledních pěti čtvrtletí nadhodnoceny celkem o 3,8 miliard dolarů. Vyšetřováním se přišlo na to, že celkem nadhodnotila své příjmy a aktiva o 11 miliard dolarů. Ukázalo se, že společnost mezi lety 1999 až 2002 falšovala účetnictví, aby splnila požadavky investorů a analytiků.

- 1983 – Bernard Ebbers spolu s dalšími společníky založil telekomunikační společnost Long Distance Discount Services (LDDS).
- 1985 – Bernard Ebbers jmenován generálním ředitelem společnosti LDDS.
- 1988-1994 – Worldcom se stal veřejně obchodovanou společností a začal s expanzí prostřednictvím akvizic.
- 1995 – Společnost přejmenována na WorldCom.
- 1998 – Byla dokončena největší fúze se společností MCI Communications za 37 miliard dolarů.
- 1999 – WorldCom oznamuje fúzi se společností Sprint Corporation za 115 miliard dolarů.
- 2000 – Fúze je zamítnuta kvůli antimopolním námitkám.
- 2001 – Společnost vykazuje známky finančních problémů.
- 2002 – Interní auditorka společnosti přišla na nesrovnalosti v účtech.
- Duben 2002 – Ebbers odstupuje z funkce generálního ředitele.
- 20. června 2002 – Interní auditorka Cynthia Cooper informovala představenstvo o zjištěních svého interního auditu.
- 25. června 2002 – Finanční ředitel je vyhozen poté, co bylo zjištěno nesprávné zaúčtování výdajů ve výši 3,8 miliard dolarů.
- 26. června 2002 – WorldCom veřejně přiznal navýšení příjmů o 3,8 miliardy dolarů. Obchodování s akcemi je pozastaveno.
- 28. června 2002 – Worldcom propustil 17 tisíc zaměstnanců, aby snížil náklady.

- 21. července 2002 – WorldCom vyhlásil bankrot.
- Srpen 2002 – WorldCom oznámil, že bylo objeveno dalších 3,3 miliardy dolarů v nesprávném účetnictví.
- Listopad 2002 – Michael Capellas nastupuje jako krizový manažer.
- Duben 2004 – Společnost se vymanila z bankrotu, přejmenována na MCI.
- Leden 2005 – Začal soud s bývalým generálním ředitelem Bernardem Ebbersem.
- 2006 – WorldCom koupila telekomunikační společnost Verizon za 8 miliard dolarů.

Počáteční roky byly výdaje společnosti skoro až enormní a do roku 1985 byl WorldCom opakovaně ve ztrátě. Společnost se zadlužila ve výši 1,5 milionů a v reakci na to byl Ebbers jmenován generálním ředitelem. Ebbers byl původně basketbalový trenér, poté vlastnil a provozoval síť motelů. Bylo o něm známo, že šetřil každou korunu kdykoliv to bylo možné. Ve WorldCom začal okamžitě kontrolovat náklady až do takové míry, že zrušil kávu zdarma na pracovišti, čímž ušetřil 4 miliony dolarů. Pár měsíců po jeho jmenování vzrostly tržby na 8,6 milionů a o rok později na 18 milionů dolarů.

Ovšem na trhu byla obrovská konkurence s mnoha společnostmi poskytujícími podobné služby, proto WorldCom začal kupovat konkurenční firmy, nebo se s nimi sloučil. V průběhu dalších 10 let Ebbers koupil 30 společností. V roce 1995 byla společnost oficiálně přejmenována na WorldCom a její tržby dosáhly téměř 1 miliardy dolarů.

Největší fúze se uskutečnila v roce 2018, kdy se společnost sloučila s MCI Communications, společností s 2,5krát vyššími příjmy, za 37 miliard dolarů. Jednalo se o největší fúzi společnosti v historii. (Navrátil, 2020b)

Společnost na svém vrcholu zaměstnávala 80 000 zaměstnanců, vlastnila 60 000 mil telefonní linky po celém světě, výnosy přesáhly 40 miliard dolarů a cena akcií se stále zvyšovala. Sám generální ředitel Ebbers měl v té době majetek v hodnotě 1,4 miliardy dolarů, vlastnil například největší ranč v USA a byl jmenován 174. nejbohatším Američanem v žebříčku Forbes. Nicméně aby mohl jeho náročný životní styl financovat, napůjčoval si od bank přibližně 400 milionů dolarů, za které ručil akciemi WorldComu. („The WorldCom Scandal“, 2021)

V té době mělo dojít k dokončení fúze se společností Sprint Corporation ve výši 115 miliard dolarů, jakožto největší v historii, která však byla přerušena na základě antimonopolních námitek.

Po neúspěšném sloučení s firmou Sprint růst příjmů WorldComu zpomaloval a začala klesat cena akcií. Celá strategie byla od 90. let postavena na akvizicích a slučování konkurenčních firem. V té době WorldCom už v podstatě vyčerpal všechny možnosti růstu prostřednictvím fúzí a akvizic.

V návaznosti na slibnou nevydařenou akvizici, silnou konkurenci a zhoršující se situaci na trhu byl telekomunikační průmysl silně zasažen a akcie WorldComu klesly za pár měsíců z 62 dolarů na 18 dolarů za akcii. Vedení společnosti se obávalo, že nesplní očekávání investorů a analytiků, tak v reakci na to se WorldCom v polovině roku 1999 uchýlil k manipulování finančních výkazů. (Navrátil, 2020b)

Jednou z technik, jak společnost nafukovala příjmy, bylo **nesprávné vykazování provozních nákladů jako dlouhodobé kapitálové výdaje**. Provozní náklady vynaložené na pronájem infrastruktury od jiných společností v hodnotě 3,85 miliard dolarů klasifikovala jako kapitálové investice, které se neodečetly hned, ale odepisovaly se v čase. Díky tomu docházelo k umělému navyšování ziskovosti. (Jones, 2011, s. 422)

Dalším způsobem, jak společnost manipulovala se svými finančními výkazy, bylo **snížení částky, kterou držela v rezervě**, o 2,8 miliard dolarů a následně reklasifikovala tyto prostředky jako výnosy. (Navrátil, 2020b)

Díky těmto účetním praktikám to vypadalo, že se finanční situace společnosti každým čtvrtletím zlepšovala. Ředitel Ebberts nadále řídil očekávání Wall Street ohledně růstu tím, že prezentoval zmanipulované účty jak trhu, tak i interně zaměstnancům a představenstvu. Na druhé straně však dostával informace od finančního ředitele Sullivana a kontrolora Myerse, kteří na popud ředitele pokračovali ve vytváření falešných záznamů, aby se zdálo, že bylo dosaženo požadovaných cílů. („The WorldCom Scandal“, 2021)

Na jaře roku 2002 se o výkazy společnosti začala zajímat Cynthia Cooper, viceprezidentka interního auditu WorldCom, která narazila na několik nesrovnalostí. V reakci na to byly učiněny pokusy odradit ji od pokračování šetření. Sám finanční ředitel Sullivan ji zavolal a řekl, aby o záležitostech neinformovala auditora Andersena. To však vyvolalo větší podezření a rozhodla se k provedení finančního auditu. Kontrolu účetnictví provedla i externí auditorská společnost KPMG, která nahradila Arthura Andersena. (Navrátil, 2020b)

Společnost v červnu veřejně oznámila, že za posledních pět čtvrtletí nafoukla příjmy o 3,8 miliard eur. Akcie v té době klesly na 20 centů. Den na to Komise pro cenné papíry podala na WorldCom žalobu. O dva měsíce později WorldCom uvedl, že bylo objeveno dalších 3,3 miliard eur v nesprávném účetnictví. Závěr byl takový, že WorldCom mezi lety 1999-2002 nadhodnotil své příjmy a aktiva celkem o 11 miliard dolarů. (Navrátil, 2020b)

Audit WorldComu měla na starosti auditorská společnost Arthur Andersen, jejíž pověst byla už tak silně pošramocená, když o rok dříve selhala v kauze Enronu a měla už na svědomí více skandálů. Byla obviněna z toho, že nedokázala i přes varovné signály odhalit účetní nesrovnalosti.

V listopadu 2002 nastoupil na pozici krizového manažera Michael Capellas, kterému se podařilo dohodnout se s věřiteli na zaplacení odškodného v celkové výši 750 milionů dolarů. Domluvil se také s Komisí pro cenné papíry (SEC) na pokutě, která nakonec činila 500 milionů dolarů. (Drábková, 2017, s. 48)

Společnost WorldCom se podařilo restrukturalizovat, v roce 2004 se vymanila z bankrotu a byla přejmenována na MCI a v roce 2006 byla odkoupena společností Verizon.

Bývalý ředitel Ebbers byl odsouzen za spiknutí, podvod s cennými papíry a podávání falešných dokumentů regulačním orgánům na 25 let ve vězení, a navíc byl nucen vzdát se celého svého majetku ve prospěch poškozených. Po třinácti letech byl však kvůli zhoršujícímu zdravotnímu stavu propuštěn a v roce 2020 zemřel. Finanční ředitel Scott Sullivan díky spolupráci s vyšetřovateli dostal nižší trest a odseděl si pouhých 5 let. Potrestáni byli i další lidé, celkem bylo obviněno šest manažerů, avšak s výrazně nižšími tresty. Představenstvo ani většina zaměstnanců neměla o probíhajících podvodech ani tušení. (Navrátil, 2020b)

6 Shrnutí případů, návrhy opatření

Všechny tři firmy kreativně upravovaly účetnictví. Ve všech případech došlo k vážnému selhání kontrolních orgánů i auditorů. Je pravděpodobné, že by bez kreativních úprav a podvodů společnosti neexistovaly tak dlouho. Z velké části šlo o to vyvolat dojem příznivé finanční situace, aby přesvědčily investory, že se vyplatí jejich akcie držet a ne prodávat. Dále pak zajistit přístup k úvěrům, s nimiž se manažeři mohli sami obohatit.

Největší podíl na odhalení účetních machinací Wirecard má zcela jistě britský list Financial Times, který 5 let vydával články ohledně účetních nesrovnalostí, zajímal se o pochybné asijské dceřiné společnosti a následně zveřejnil i interní dokumenty společnosti spolu s korespondencí vedoucích pracovníků. Je více než pravděpodobné, že kdyby BaFin rovnou prověřil upozornění na nesrovnalosti ze strany FT, vyšla by pochybení na světlo mnohem dříve. Wirecard do poslední chvíle popírala všechna obvinění z podvodů s odvoláním na manipulaci s trhem.

Finanční problémy Parmalatu byly způsobené převážně neuváženými akvizicemi, které byly také financovány z vypůjčených peněz a většinou se ani nezdály být úspěšné. V případě Parmalatu povinná rotace externího auditora postrádala smysl, když díky mezerám v tomto nařízení mohl původní auditor dál pokračovat v kontrole dceřiných společností a skrývat skutečnosti před novým auditorem. Nebyl zde tedy splněn hlavní požadavek, kterým byla nezávislost, když auditor dlouhé roky napomáhal Parmalatu skrývat podvody.

WorldCom, podobně jako Parmalat, se zaměřil hlavně na kupování konkurenčních firem místo toho, aby se spíše soustředil na růst skrze rozšíření infrastruktury. Společnost kontrolovala dlouhé roky auditorská firma Arthur Andersen, která již v té době měla na svědomí účetní skandály jiných společností, včetně Enronu, a ani v tomto případě nezvládla odhalit sebemenší problém. Po krachu Enronu byla nahrazena společností KPMG a v roce 2002 ukončila auditorskou činnost. Podvody v této společnosti byly odhaleny především díky interním auditorům.

Pokud by společnosti vedly správné účetnictví a vědělo by se o jejich finančních problémech, pravděpodobně by ceny akcií nedosahovaly takových hodnot, ale postupně by ubývaly na hodnotě podle toho, jak by se přicházelo na jednotlivé problémy. Zcela jistě by nedošlo k takové nedůvěře a ztrátě investorů i dalších uživatelů informací.

V návaznosti na výše popsané případy budou nyní stanovena vlastní obecná doporučení, jak by se dalo případně zamezit nebo snáz odhalit používání nekalých praktik v účetnictví.

Přestože se s každým odhaleným podvodem zpřísnují normy a standardy, nelze tomu zamezit úplně. Proto je nejdůležitější samotná prevence. Vzhledem k tomu, že ve všech zmíněných případech auditoři selhali, bylo by na místě **zpřísnit jejich kvalifikaci**.

To samé platí pro kontrolní orgány, u kterých je také vyžadována odborná znalost účetnictví. Součástí prevence by měly být **častější a důkladnější vnitřní kontroly**, které by případné nesrovnalosti mohly odhalit.

O kreativním účetnictví a podvodných praktikách by měli mít povědomí taktéž samotní zaměstnanci. Měly by jim být také **zdůrazňovány nevýhody kreativního účetnictví**. Právě oni často upozorňují na možné podvodné jednání. V případě Wirecardu byl použit pojem „whistleblowing“ neboli oznámení podezřelých či neetických praktik a jednání. Oznamovatelem může být jakákoliv fyzická osoba se vztahem k podniku. Zároveň se na ně vztahuje zákon o ochraně oznamovatelů, jehož cílem je poskytnout právní ochranu osobám, které oznámení podaly.

Efektivním způsobem, jak kreativním praktikám a podvodům předcházet, by mohlo být také **zpřísnění trestů a sankcí**.

Na problematiku boje proti kreativnímu účetnictví bude podrobněji zaměřena následující kapitola, ve které budou interpretovány konkrétní postupy a na závěr bude pro doplnění zmíněn i americký zákon Sarbanes-Oxley, který vznikl v reakci na krach společností Enron a WorldCom.

7 Prevence a boj proti kreativnímu účetnictví a účetním podvodům

Bojovat proti kreativnímu účetnictví samozřejmě lze, ale není to jednoduché. Samotné odhalení praktik kreativního účetnictví je v některých případech složité. Záleží na použité technice, některé jsou lehce odhalitelné, ale pak jsou i takové, které těžko odhalí i zkušený auditor. Zároveň se zvyšováním vynalézavosti pachatelů musí být současně přizpůsobovány a zdokonalovány metody k předcházení, odhalování i zamezení podvodných jednání. Z tohoto hlediska je nejdůležitější prevence, jejíž součástí je identifikace rizikových oblastí.

Nejefektivnější způsob, jak podvodu předejít nebo odhalit podvod, je správně fungující vnitřní kontrolní systém, který podniku pomáhá analyzovat, řídit a vyhodnocovat rizika spojená s jeho činností. Riziko podvodu dále snižuje důsledné používání platných standardů a také stálost používaných účetních metod. (Krupová, 2001)

Dle zahraničních studií existují způsoby, jak lze proti kreativnímu účetnictví bojovat. Způsoby jsou následující:

- přijmout striktnější standardy,
- přijmout detailnější předpisy pro účetnictví,
- klást větší nárok na zveřejňování,
- více upřednostňovat obsah před formou,
- více standardů zaměřit na problémové části. (Volkánová, 2014, s. 75)

Zákon Sarbanes-Oxley

V reakci na obrovské účetní skandály amerických společností, včetně Enronu a WorldComu, byl v roce 2002 v USA zaveden zákon Sarbanes-Oxley (SOX). Záměrem tohoto zákona bylo zvýšit důvěru investorů ve zveřejňované výsledky společností obchodovaných na americké burze. Zákon stanovuje nové povinnosti a odpovědnosti podnikového managementu, právníků, účetních a auditorů. Zabývá se zejména transparentností a přesností účetnictví a finančních výkazů a zpřísněním interních kontrolních systémů.

Za hranicemi USA se zákon vztahuje především na zahraniční společnosti kótované na amerických akciových trzích. Mnoho globálních firem působících na území České republiky přizpůsobuje požadavkům americké legislativy i své české pobočky.

Mezi hlavní pilíře tohoto zákona patří například:

- manažeři se vyjadřují k interním kontrolním systémům,
- generální ředitel a finanční ředitel ručí svým podpisem za správnost předkládaných výroků a za to, že údaje v nich uvedené jsou pravdivé,
- manažerům mohou být v případě porušení zákona zrušeny finanční výhody,
- povinnost přijmout a zveřejnit etický kodex,
- auditor se zodpovídá a je placen nikoliv managementem ale Auditním výborem,
- zpřísnění účetních standardů a pravidel,
- zkrácení lhůt pro zveřejňování finančních informací,
- zákonná ochrana informátorů. (Kačer, 2007)

Závěr

Cílem teoretické části bylo na základě relevantní české a zahraniční odborné literatury přiblížit a objasnit problematiku kreativního účetnictví, včetně různých druhů používaných technik. Byly představeny také motivy vedoucí k praktikování kreativního účetnictví a jeho výhody a nevýhody. Dále pak definovat podvod a popsat jednotlivá podvodná jednání, které se dělí na vnitřní a vnější.

Hlavní část této práce byla věnována třem konkrétním společnostem, které se dopustily podvodů a upravovaly účetní výkazy k obrazu svému. Jednalo se o společnosti Wirecard, Parmalat a WorldCom. Každý případ byl podrobně popsán od založení společnosti, přes časovou osu klíčových událostí, detailní popis používaných technik, až po způsob odhalení a následky. Společnosti nejčastěji navyšovaly příjmy prostřednictvím nadhodnocování aktiv nebo falešných transakcí. Nebýt těchto technik, pravděpodobně by byly ve ztrátě, neměly by přístup k úvěrům a ceny akcií by nedosahovaly takových hodnot.

Na základě této analýzy byla stanovena doporučení, která by mohla pomoci zamezit nebo alespoň zmírnit využívání kreativního účetnictví. Návrhy se týkají zpřísnění kvalifikace auditorů, účetních a také kontrolorů, zavedení častějších důkladných vnitřních kontrol nebo zpřísnění trestů za podvodné praktiky.

Za efektivní způsob prevence lze považovat také americký zákon Sarbanes-Oxley, který je zmíněn v závěrečné kapitole spolu s dalšími metodami souvisejícími s bojem proti kreativnímu účetnictví. Byl zaveden v reakci na účetní skandály Enronu a WorldComu a zaměřuje se na transparentnost a přesnost účetnictví a finančních výkazů a také na zpřísnění interních kontrolních systémů.

Přínosem práce bylo v první řadě seznámení s problematikou kreativního účetnictví, která i přes aktuálnost stále není v české i zahraniční literatuře příliš obsáhlá. Dále pak obecná doporučení týkající se zamezení či zmírnění používání podvodných praktik v účetnictví.

Seznam použitých zdrojů

- Boland, V. (2008). *The saga of Parmalat's collapse*. Dostupné z <https://www.ft.com/content/c275dc7c-cd3a-11dd-9905-000077b07658>
- Drábková, Z. (2011). *Kreativní účetnictví a účetní podvody jako porušování věrného a pravdivého obrazu účetnictví*. (Disertační práce). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta ekonomická, Česká republika.
- Drábková, Z. (2017). *Kreativní účetnictví a účetní podvody: řízení rizika účetních chyb a podvodů*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Dvořáková, D. (2010). *Základy účetnictví*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Griffiths, I. (1987). *Creative accounting: how to make your profits what you want them to be*. London, England: Unwin Paperbacks.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha, Česko: Portál
- Holzman, O. (2022). *Byl to podvod. Bývalému šéfovi zkrachovalé německé společnosti Wirecard hrozí až 15 let za mřížemi*. Dostupné z <https://cc.cz/byl-to-podvod-byvalemusefovi-zkrachovale-nemecke-spolecnosti-wirecard-hrozi-az-15-let-za-mrizemi/>
- Janhuba, M. (2010). *Teorie účetnictví: (výběr z problematiky)*. Praha, Česko: Oeconomica.
- Jones, M. (2011). *Creative accounting, fraud and international accounting scandals*. Chichester, England: John Wiley & Sons.
- Kačer, R. (2007). *Význam zákona Sarbanes-Oxley a jeho vliv na české společnosti*. Dostupné z <https://hn.cz/c1-20481670-vyznam-zakona-sarbanes-oxley-a-jeho-vliv-na-ceske-spolecnosti>
- Kolářová, E. (2004). *Účetnictví*. Kunovice, Česko: Evropský polytechnický institut.
- Komora auditorů České republiky (2021). *Poslání a smysl auditu*. Dostupné 29. 3. 2021 z <https://www.kacr.cz/poslani-a-smysl-auditu>
- Kovanicová, D. (2003). *Finanční účetnictví: světový koncept*. (4. vyd.). Praha, Česko: Polygon.
- Kovanicová, D. (2012). *Abeceda účetních znalostí pro každého*. (20. vyd.). Praha, Česko: Polygon.
- Králíček, V. & Molín, J. (2014). *Vnější a vnitřní kontrola z pohledu managementu*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Králová, M., & Hejret, M. (2020). *Zákon o účetnictví s komentářem: s účinností od 1. 1. 2020*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Krupová, L. (2001). *Kreativní účetnictví: zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. Praha, Česko: Komora auditorů České republiky.
- Kubíčková, D. (2016). *Základy účetnictví*. (3. vyd.). Praha, Česko: Vysoká škola finanční a správní.
- McCrum, D. (2019). *Wirecard's suspect accounting practices revealed*. Dostupné z <https://www.ft.com/content/19c6be2a-ee67-11e9-bfa4-b25f11f42901>

- McCrum, D. (2020). *Wirecard: the timeline*. Dostupné z <https://www.ft.com/content/284fb1ad-ddc0-45df-a075-0709b36868db>
- Molín, J. (2011). *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Mulford, C. W. & Comiskey, E. E. (2002). *The financial numbers game: Detecting creative accounting practices*. New York, USA: John Wiley & Sons.
- Müllerová, L. & Králíček, V. (2014). *Auditing*. Praha, Česko: Oeconomica.
- Navrátil, J. (2020a). *Finanční skandál německé Wirecard. Od hvězdy pro investory k pádu na dno*. Dostupné z <https://www.peak.cz/financni-skandal-nemeckeho-wirecard-od-hvezdy-pro-investory-k-padu-na-dno/24495/>
- Navrátil, J. (2020b). *WorldCom: největší účetní podvod v historii USA*. Dostupné z <https://www.peak.cz/worldcom-nejvetsi-ucetni-podvod-v-historii-usa/24915/>
- Parmalat (2018). *Parmalat Annual Report 2017*. Dostupné z https://www.parmalat.com/en/Annual_Report_2017/#p=10
- Paseková, M. (2005). *Základy účetnictví*. (3. vyd.). Zlín, Česko: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.
- Rimkus, R. (2016). *Financial Scandals, Scoundrels & Crises. Parmalat*. Dostupné z <https://www.econcrises.org/2016/11/29/parmalat/>
- The WorldCom Scandal 2002 (2021). Dostupné z <https://internationalbanker.com/history-of-financial-crises/the-worldcom-scandal-2002/>
- Truchlá, H. (2020). *Jak zmizely miliardy? Milovník luxusu řídil sofistikovaný podvod, teď je z něj psanec*. Dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/prijmy-z-hazardu-a-sit-podivnych-firem-miliardovy-podvod-fun/r~7b315ba8d18211eab115ac1f6b220ee8/>
- Volkánová, Z. (2014). *Podvody v účetnictví firem: jak se jim bránit*. Praha, Česko: Linde.
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam obrázků

Obr. 1: Stupně manipulace s účetními výkazy	22
Obr. 2: Formy zkreslování výkazů	27
Obr. 3: Trojúhelník podvodu	30

Seznam použitých zkratk

ACFE – Association of Certified Fraud Examiners

BaFin – Federal Financial Supervisory Authority

EY – Ernst & Young

FT – Financial Times

PwC – PricewaterhouseCoopers

SEC – Securities and Exchange Commission

SOX – Sarbanes-Oxley Act

Abstrakt

Marečková, S. (2022). *Kreativní účetnictví* (Bakalářská práce). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Klíčová slova: kreativní účetnictví, účetní podvod, Wirecard, Parmalat, WorldCom

Tato bakalářská práce se zabývá kreativním účetnictvím a účetními podvody. Práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části je nejprve definováno účetnictví a jeho funkce. Druhá kapitola obsahuje charakteristiku kreativního účetnictví. Blíže jsou popsány motivy vedoucí ke kreativnímu účetnictví a nejčastěji využívané techniky. Dále je zde definován účetní podvod a druhy podvodných jednání. V praktické části byly analyzovány společnosti Wirecard, Parmalat a WorldCom, známé jako největší účetní skandály. V závěru práce jsou navržena opatření k prevenci proti kreativnímu účetnictví a podvodům.

Abstract

Marečková, S. (2022). *Creative accounting* (Bachelor Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

Key words: creative accounting, accounting fraud, Wirecard, Parmalat, WorldCom

This bachelor thesis deals with creative accounting and accounting fraud. The thesis is divided into two parts. In the theoretical part, accounting and its functions are first defined. The second chapter contains the characteristics of creative accounting. The motives leading to creative accounting and the most commonly used techniques are described in more detail. Accounting fraud and types of fraudulent practices are also defined. In the practical part, Wirecard, Parmalat and WorldCom, known as the biggest accounting scandals, are analysed. The thesis concludes by proposing measures to prevent creative accounting and fraud.